Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной ... 21-һээ гарана | № 197 (13911) | 1972 оной августын 22, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ТАРЯА ХУРЯАЛГАДАА СҮМ ОРОБО

Манай «Улаан Оронго» колхозой механизаторнууд Цагаан-Нуурай 180 гектарай шэниисын полиие дүрбэн үдэрэй туршада 4 комбайнаар сэхэ хуряажа дүүргэбэ. Эндэ таряанай ургаса тиимэшье һайн бэшэ, гектарай 6—7 центнер орооһон гарана.

Августын 17-һоо колхозой Янгаажандахи тарялангай ургасые 5 комбайнаар сабшажа эхилээ. Ургасань дунда зэргэ — гектарай 15-17 центнер таряан абтахаар багсаагдана. Һаяын үдэрнүүдтэ бороотой байгаа. Тиигэбэшье сагайнгаа ерэхэдэ, таряан шарлажа захалба.

Таряа хуряалгые эрхим һайнаар үнгэргэхэ, социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэ тухай асуудал колхозой правлени, партком болон профсоюзай комитедэй хамтын заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Таряа хуряалга дээрэ бүтээсэехэтэйгээр ажаллаһан хүнүүдтэ нэмэлтэ түлөөһэн, шан үгтэхэ, урмашуулагдаха юм. Механизаторнууд социалис мүрысөөнэй дүримтэй танилсанхай.

Оронгын таряашад мүнөө жэлэйнгээ ургасые һайн шанартайгаар, богони болзор соо хуряажа абаха гэһэн социалис уялгануудые абаад, эршэмтэйгээр хүдэлнэ.

Н. УРБАЕВ,
колхозой главна экономист.

Улаан-Үдын аймаг.

XXIV ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ

ЭРШЭ · ШАНАР ДЭЛИСЭ

Улаан-Үдын хэлхээ холбооной узелай аппаратна залда коммунистка Т. П. Лузина арбан гурбадахи жэлээ электромонтероор ажаллана. Тэрэнэй заһабарилһан аппарадууд хододоо һайнаар хүдэлдэг юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. П. Лузина.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ТҮРҮҮШЫН 1000 ЦЕНТНЕР

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй ургаса хуряалгада хүдэлхэ бүхы комбайн, машинануудаа хаһа сагтань һайнаар заһабарилжа, бүхы хэрэгтэй юумэсэ жэншэдгүй бэлдээд, тарянай эдеэшэжэ, эхилхэдэ, тэрэнээ амяарлан хадажа захалаабди.

Нэн түрүүн тарялангай заха хярхаг тойрожо, комбайнаар загуун гарган ороходо бэлэн болгохын тула бүхы шэниисынгээ газарые тойруулжа сабшаабди. Энэ хүдэлмэридэ долоон комбайн хүдэлнэ. Колхоз соогоо эгээн түрүүлэн, үнинэй комбайнернууд Очир Аюшеев, Николай Филатьев, Алексей Сафонов, Николай Кострихин болон бусад таряа амяарлан хадажа эхилээ. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ 250 гектар горох хуряагдажа дүүрэбэ. Тиигэжэ колхозой тоог дээрэ шэнэ ургасын түрүүшын 1400 центнер ороoһон буулгагдаад байна.

Байгша ондо манай «Дружба» колхоз бүхыдөө 8900 гектар таряа хадажа, хуряажа, гектар бүриһөө 8—9 центнерһээ бага бэшэ ургаса абаад, гүрэндөө 25 мянган центнер таряа худалдаха юм.

Ороoһо тарянайнгаа ургасые түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө колхозоймнай механизаторнууд халуун хүдэлмэридөө шармайн оробо.

Н. ЮМСУНОВ,
колхозой түрүүлэгшэ.

Бэшүүрэй аймаг.

СЕНТЯБРИИН ТҮСЭБӨӨР ХҮДЭЛНЭ

Улаан-Үдын ноoһо сэбэрлэдэг фабрикын коллектив найма һарынгаа даабари августын 6-да амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө сентябрь һарын түсэбөөр ажаллажа эхилэнхэй. Эдэнэр жэлэйнгээ даабариһаа гадуур 2000 тонно ноoһо сэбэрлэхэ социалис уялга абаһан юм.

Ноoһо илгадаг цехэй коллектив социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Эдэнэр жэлэй эхинһээ дамжуулгын Улаан туг алдангүй абажа ябана. СССР-эй 50 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулан абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһандаа эдэнэр урмашанхай.

Л. НАЗАРЕНКО,
Улаан-Үдын ноoһо сэбэрлэдэг фабрикын салин хүлһэнэй таһагые даагша.

110 ГЕКТАРАЙ ТАРЯАН ХУРЯАГДАБА

Бэшүүрэй совхоз энэ жэлдэ түрүүшынхиэ 200 гектарта горох тариһан байна. Тэрэнээ дүрбэн комбайнаар августын 7-һоо хуряажа эхилээ. Эдэ үдэрнүүдтэ 110 гектар талмайн ургаса сабшагдаба.

Түрүүшын ээлжээндэ хуряагдаһан һайн ургасатай энэ талмайн горох ерэхэ жэлэй үрэһэндэ хадагалагдаха юм. Шэнэ ургасын хуряалгада эхи табиһан тус совхозой комбайнернууд таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр абахын түлөө оролдонод.

Манай корр.

РОССИН ИСКУССТВЫН ҺАЙНДЭР

Советскэ Союзай арадуудай эбдэршэгүй нэгэдэлдэ, хани барисаанда, аха дүүгэй харилсаа холбоондо зорюулагдаһан концертын программанууд, зүжэгүүд СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо Росиин Федераци дотор үнгэргэгдэһэн искусствын һайндэрнүүдэй үндэһэ һуурида ороно.

Байгша ондо республика дотор 9500 гаран концерт табигдаха юм гэжэ һайндэртэ бэлэдхэлэй ямараар ябажа байһан тухай асуудалые хаража үзэһэн РСФСР-эй Культурын министерствын коллеги дээрэ тэмдэглэгдээ. Россин Федерациин хүгжэмэй, уран һайханай түрүү коллективүүд, хатарай ансамбльнууд, дуушад, хатаршад тэдээндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Арадай искусство, хатар наадан үргэнөөр харуулагдаха юм. Залуу артистнууд — Бүхэсоюзна ба уласхоорондын конкурснуудай лауреадууд 2000 гаран концерт табиха.

Ураалда, Сибирьтэ, Алас-Дурна зүгтэ юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй барилгануудые бодхоогшодто, хүдөө ажахын ажалшадта зорюулжа, фестивальнуудые үнгэрэгэлгэдэ, концертнүүдые табилгада ехэ анхарал хандуулагдана. Красноярай хизаарта — симфонито хүгжэмэй хүдөөгэй фестиваль, Мурманскда — «Хойто зүгэй һайндэр», Карелидэ «Онежскэ толон» гэһэн фестиваль үнгэргэгдөө. Шэтэдэ — «Забайкалиин намар» гэжэ һайндэр, Хабаровскда, Благовещенскдэ Владивостогто — «Волочаевска үдэрнүүд» гэһэн фестиваль, Петропавловск - Камчатскда, Урда-Сахалинскда «Загаһашадай үдэрнүүд» үнгэргэгдэхөөр харaалагдана.

Һайндэрнүүдэй үедэ Россин Федерациин ажалшад аха дүү союзна республикануудай — Молдавиин, Казахстанай, Латвиин, Армениин, Украинын, Узбекистанай, Грузиин ба бусад республикануудай арадуудай искусстватай танилсана.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һайндэрэй ехэ концертнүүдтэ уран һайханай национальна бүхы коллективүүд хабаадалсаха.

(ТАСС-ай корр.).

Москва.

ЭРНСТ ТЕЛЬМАНЭЙ ДУРАСХААЛДА

БЕРЛИН. (ТАСС). Бухенвальдда 28 жэлэй урда тээ немец хүдэлмэришэн ангиин вождь Эрнст Тельманиие нацистнуудай алаһан газарта табигдаһан мүнхэлэлгын самбарай дэргэдэ баглаа сэсэгүүд табигдаба. Эрнст Тельманэй болон фашис концлагерьта тамалагдан зобоогдоһон бусад хүнүүдэй дурасхаалые ёһолон хүндэлхын тула ГДР-эй хэдэн мянгаад хүн, Советскэ Союзай, Польшын Болгариин, Чехословакиин, Венгриин, Франциин ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд Бухенвальддахи национальна мүнхэлэлгын түбтэ ерээ.

1958 оной сентябриин 14-дэ мүнхэлэлгын түбые нээһэнһээ хойшо дэлхэйн элдэб оронуудай 5,5 миллион хүн Бухенвальдда ерэһэн байгаа. Немец хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, фашизмда эсэргүү ябуулгын ветеранууд, концлагерьта тамалагдан зобоогдогшод залуушуулай урда ходо үгэ хэлэдэг. ГДР-эй пионернүүд-тельмановецүүдэй республиканска нэгэдэхи следой баярай нээгдэлгэдэ зорюулжа, Дрезден абаашагдаһан факел Бухенвальддахи Эрнст Тельманэй мүнхэлэлгын самбарай дэргэһээ аһаагдаһан байтаа.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР В. Б. САГАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН НЭГЭДЭХИ ОРЛОГШООР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Нүхэр **Саганов** Владимир Бизьяевичые Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй тушаалһаань сүлөөлөөд. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор томилхые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтообо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1972 оной августын 21.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР Б. И. НИКОЛАЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН МИНИСТРЭЭР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Нүхэр **Николаев** Базыр Иннокентьевичые Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрээр томилхые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтообо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1972 оной августын 21.

ШЭМЭТЭ ТЭЖЭЭЛ ЕХЭЭР БЭЛДЭНЭ

Совхозой түб Белоозерск тосхонһоо арба гаран модоной зайда нэгэдэхи отделениин тарянай тоог оршодог юм. Эндэ витамин ехэтэй үбһэнэй гурил татадаг «АВМ-04» түхэлэй агрегат тодхогдонхой. Байгша 1972 ондо Борьёогой совхозой хүдэлмэришэд 240 тонно иимэ түхэлэй гурил нарай малда бэлэдхэжэ абаха юм. Эндэхи хонишод энэ шэмэ ехэтэй тэжээлэй хурьгадай ехэ бололгодо ямар нүлөө үзүүлдэгые һайн мэдэдэг болонхой. Түс агрегадые хоёр халаанай туршада һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын түлөө дүй дүршэлтэй хүнүүдые машинистаар табиһан.

Һая бидэ агрегадые даагша нүхэр Безгодовтой уулзажа, хэжэ байһан хүдэлмэритэйнь танилсаабди.

— Бидэ эндэ хүдэлжэ эхилһээр хорёод шахуу хоножо байнабди. Энэ хугасаада маанад дүшэ гаран тонно витамин ехэтэй үбэлэй гурил бэлэдхээд байнабди. Манай ажал хоёр халаанда эмхидхэгдэнхэй. Нэгэдэхи халаан үглөөнэй 9 часһаа үдэшын 5 саг болотор, хоёрдохи 6 сагһаа һүниин 12 болотор хүдэлдэг гээшэ. Халаанай туршада бидэ 13 центнер витамин ехэтэй тэжээл тээрмэдэжэ абаха даабаритай һаа, энээнээ 19 центнертэ хүргэнэбди, — гэжэ машинист Безгодов манда хөөрэбэ.

Безгодовой халаанда хүдэлмэришэд Юрий Ганжуров, Валентина Горбова, Мария Безгодова гэгшэд хүдэлдэг юм. Эдэ нүхэднай габшагай бэрхээр ажаллажа, даабариһаа гадуур 6—7 центнер үбһэнэй гурил бэлэдхэнэ.

Энэ шэмэ ехэтэй тэжээл бэлэдхэлгэдэ косилкашадай ямараар ажаллаһанһаа дулдыдаха байна. «КИК-1,4» түхэлэй косилкада дүй дүршэлтэй механизатор Михаил Дроздов хүдэлнэ. Хэрэгшэгдэһэн, бэлэн болоһон ногоо автомашинын жолоошон Павел Дроздов таһалгаряагүй зөөжэ, агрегадай һаадгүйгөөр хүдэлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулна.

Ойрын үдэрнүүдтэ тус агрегадай хүдэлмэришэд кукурузын набша намаагаар ногооной гурил татажа эхилхэнь. Мүнөө жэлдэ тус ажахы залуу малдаа бардам хүрэхэ витамин ехэтэй тэжээл бэлэдхэжэ абаха даабаритай. Хараалһанаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула ажахын хүдэлмэришэд бүхы шадабаряа элсүүлэн ажаллана.

Д. ХУБИТУЕВ.

Эхэ оронноймнай, Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойн һайндэр үдэр бүри дүтэлжэ байна. Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяханай комбинадай консервнэ заводой олон яһатанай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн коллектив һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэжэ эрмэлзэнхэй. Заводто ород, буряад, татар, украин, белорус, армян яһанай хүнүүд эбтэй эетэйгээр ажаллажа, табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ оролдоно. Байгша оной март һараһаа эндэ шэнэ продукци—тарган гахайн мяха—гаргажа захалаа.

Заводой порционно, деликатеснэ таһагуудта дүй дүршэлтэй болоһон хүдэлмэришэд олооро хүдэлнэ. Эршэтэ ажалаараа олоной дунда суурхадаг Екатерина Зорина, Валентина Немеренко, Тамара Алексеева гэгшэд халаанайнгаа нормые ходо тооной үлүүлэн дүүргэдэг юм.

Дээрэхи зурагта — заводой порционно таһагай түрүү хүдэлмэрилэгшэ Екатерина Зорина, доронь — тус таһагай хүдэлмэришэд ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ЖАЛТЫН ХАЖУУГААР ДУТАГДАЛ

...эрэй аймагай ... колхоз хонин ажалай ...омохон ажахы, 37 ... мүнөө 28000 га... ...алиин гурбан фер... ...лай хэдэн гүүртэ- ...тухай эбэртэ бодо ...лагдана. 2100 гек... ...гай га бүриһөө 15 ...са хуряажа, бүхы ... центнер үбһэ аба... ...хай. ...ан совхозой үб- ...хүрэжэ, ажал ...нь танилсабаб- ...н лэ газарта- ...хэн урдахи зорил- ...гонхой, хамтынгаа ...л һаа һайхан үбһэ ...жэ абаха гэһэн мэ- ... хүдэлмэрилжэ ...харагдана. ...н дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Гашайн отделениин Е. И. Ивановой оньһожоруулагдаһан звено эрхимлэжэ ябана. Коммунист Ермолай Иванович Ивановой хүтэлбэрилдэг звеногойхид 250 гектар сабшалан дээрэһээ 2600-аад центнер үбһэ хуряагаад байна. Звеногойхид бүхы үбһөө 45—50 центнерээр шарга дээрэ һүрилөө. Тиимэһээ 50 гаран һүритэй болоо. Техникэ хэрэглэхын аргагүй шугы бургааһан соогуурхи, ханааб хаалтануудай захаархи газарнуудые гараар сабшана. Гар хажууршад А. Л. Антонова, У. С. Антонова болон бусад гэрэй эзэн эхэнэрнүүд үдэртөө тус бүридөө 0,30 га сабшаха даабаряа дүүргэнэд.

— 580 гектар сабшалантайбди. Энээн дээрэһээ 8700 центнер үбһэ хуряажа абаха гэһэн даабаряа заатагүй бэелүүлхэ байхабди. Сабшаха талмаймнай барантажа байна. Тиигэбэшье эндэ тэндэ үлэһэн углуу, соорхой, шугы бургааһанай оёорые гараар түнхинэбди. Юрэдөө, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ дутуугүй үбһэ абтаха бээзэ. Августын 20-доор үбһэнһөө гараха һанаатайбди,— гэжэ отделениие эрхилэгшэ Ю. Ф. Платонов найдангяар мэдүүлнэ. — Тэжээл бэлэдхэлгын түрүүшын үдэрһөө Гашайнхид ажахынгаа гурбан отделени соогоо түрүүлжэ ябана. Абтаһан үбһэнэйнь шанаршье һайн, — гээд ажахын главна агроном, арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ И. В. Перевалов хажуу тээһээнь нэмэнэ.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ оньһожоруулагдаһан 6 звено байгуулагданхай. Мүрысөөнэй дүн арба хоноод лэ гаргагдана. Эндэ эрхимлэжэ гарагшадта ажалай алдар солын Улаан туг дирекциин хажууда үргэгдэнэ.

Бии байгаа нөөсэнүүдээ эндэхид бултыень хэрэглэнэ гэжэ хэлэхын аргагүй. Нэн түрүүн шэмэ ехэтэй сенаж даралга мүнөөшье хүрэтэр эхилээдүй байһаар. Үнеэн бүхэндэ тонно сенаж даража абаха гэжэ хэлсэгдэһэн. Тэрэнь мүнөө саарһан дээрээл бэшээтэй. Тиихэдэ силос даралгые мүн лэ захалаадүй. Иигээд лэ таряа хуряалгын халуун хаһа орохонь. Тиимэһээ үнэтэ сагаа мини гээжэ байнгүй эртээнһэ энэ хүдэлмэриеэ эхилхэ зэргэтэй.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Харюусалга... Даалгагдаһан ажалай түлөө харюусалга... Энээн тухай ходо шахуу хэлсэгдэдэг, суглаан суур дээрэ оло дахин дурдадаг аабза? Тэрэншье зүб .Яахадааб гэхэдэ, мүнөө манай орон дотор коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха үедэ совет хүн бүхэнэй өөрынгөө даалгабаридаа ямараар хандаһанһаа бүхы совет ороной арадай ажахын хүгжэлтэ дулдыдаха байна бшуу. Механизатор, артист, нүүрһэшэн, летчик, хонишон, геолог — эдэ бүгэдэ элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд үйлэдбэриингөө участок дээрэ хэр харюусалгатайгаар ханданаб, тэрээнһээ бүхы амжалтануудынь эшэ үндэһэтэй гээшэ. Манай түрэл парти болон правительство, илангаяа КПСС-эй XXIV съезд ажалшан бүхэнэй харюусалгые улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулһан байдаг.

Мухар-Шэбэрэй аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ц. Цыбиковэй бэшэһэн «Хүтэлбэрилэгшын нэрэ хүндэ» гэжэ гаршагтай статьягаар, мүн энэ асуудалаар газетэдэ тун-

ХАРЮУСАЛГА ЕХЭТЭЙГЭЭР ХАНДАБАЛ

хаглагдаһан хэдэ хэдэн статья дотор мүнөө үеын хүтэлбэрилэгшэ ямар байха ёһотойб гэһэн асуудал ... горитой хөөрэлдөөн болоһон байна. Ажалша хүнэй харюусалга тухай эндэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Ушар тиимэһээ «Коммунизм» колхозой ажабайдалһаа зарим жэшээнүүдые абажа харуулая. Даалгабаридаа үнэн сэхээр, харюусалгатайгаар хандажа, ажалдаа амжалта туйладаг хүнүүднай манай колхоз дотор олон даа.

Колхозой главна инженер Пурбо Будажапович Банзаров эндэ табадахи жэлээ ажаллана. Тэрэнэй хэхэ ажал нилээд ехэ. Колхоз соохи 54 трактор, 24 комбайн, 28 автомашинаһаа гадна, хүдөө ажахын олон зэр зэмсэгүүд бии бшуу. Эдэ машина техникэеэ хододоо «хүл дээрэнь» байлгаха, тиихын тула саг дарыдань заһабарилха, механизаторнуудай кадрнуудые зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэниие ударидаха, зүбшэл заабари үгэхэ гэхэ мэтэ зорилгонууд инженерэй урда табигдадаг ха юм. Энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула ажал хүдэлмэридөө тон харюусалгатайгаар, ээн ёһоор хандаха ёһотой болоно бшуу. Автомашинанууд ба тракторнууд яахадаа үрид, хараалагдаһан саг болзортоо хүрэнгүй заһабарида ороноб гэһэн асуудал Пурбо Будажаповичын һанаа зобоодог һэн. Архи уужа, техникэеэ гамнангүй ябаа һаань, ойлгосотой юм бэзэ. Архи намнадаг, ажалай журам эбдэдэг хүнүүдые механизаторнууд соонһоо тооложо үзэбэл, үсөөхэн лэ байха. Теэд яажа энэ ушарые зайсуулха арга бииб? Колхозой главна инженер механизаторнуудай ажал хүдэлмэриие үнихэн адаглажа хараһанай удаа, иимэ тобшолол хээ һэн: трактор болон автомашинануудта саг дарыдаа техническэ харууһан хэгдэнэгүй. Зарим механизаторнууд тракторайнгаа гү, али автомашинынгаа эмдэрхэ, элэхэ болоһон детальнуудые ойлгонгүйгөөр, ондого-сондого гүйлгэжэрхинэ ха юм. «Мухарижа ябаа һаа, болоо» гээд тэдэнэр бодомжолно. Үгы даа, тиигэжэ огто болохогүй!

Главна инженер колхозой правлениин заседани дээрэ һанажа ябаһанаа иигэжэ хэлээ һэн: «Трактор, машина юундэ хирэ хирэ болоод лэ эмдэрнэб? Гол шалтагаанинь гэхэдэ—саг дарыдаа техуход хэгдэнэгүй». Оньһон техникэеэ хододоо харууһа һайнтай байлгахын тула талонно гуримые механизаторнуудай дунда нэбтэрүүлхые Банзаров дурадхаа һэн. Энэ шэнэ гуримые тайлбарилбал, иимэ: тракторист гү, али автомашинын жолоошон түлишэ гаргашалха талонгуудые нэгэ доро ехэхэнээр абадаг юм байна. Тэрэ абаһан түлишынгөө талоной дууһахада, механизатор техуход хэхэ ёһотой. Тиимэ техуход хээгүй һаань, түлишын талонгууд үгтэхэгүй ха юм. Техуход саг дарыдаа хэгдэдэг болоһон тула трактор, автомашинын «наһан» ута болоһо үгөө.

Хүтэлбэрилэгшэ хүн хадаа өөрынгөө ажал һайнаар мэдэхэһээ, ажалдаа харюусалгатайгаар хандахаһаа гадуур хүн зонтой хөөрэлдэжэ, үгөө ойлголсожо шададаг байха ёһотой. «Үгэеэ ойлголсохо» гээшэмнай хүн бүхэниие хоохон үгөөрөө найдуулха, булта‍нда «һайн хүн» гэжэ магтуулхаяа оролдохо ябадалтай нэгэшье холбоогүй ха юм.

Инженер П. Б. Базаров механизаторнуудайнгаа урда шангахан эрилтэ табидаг юм: ажалай журам эбдэдэг, залхуурдаг хүнүүд тэрэниие «хатуу, үлүү шангардаг» хүн гэлсээд абадаг. Хэрбээ механизаторнуудай урда шангахан эрилтэ таблагүй һаа, ямар ажал урагшатай байхаб! Колхозой үйлэдбэри хүтэлбэрилдэг хүнүүдэй нэгэн — главна инженер Пурбо Будажапович Банзаров ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг тула амжалта туйлана, хүн зоной, механизаторнуудай урда хүндэтэй болонхой гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Пурбо Будажапович Банзаров залуу үетэниие һургаха, зүбшэл заабари үгэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Залуу механизаторнуудта даруу түбшэнөөр хандадаг, энэ тэрэ юумэ ойлгоогүй хадань, тэсэмгэйгээр тайлбарилжа үгэдэг зантай юм. Ажал дээрэ хүндэ хэрэгцээр хандаха, дуугаа шангадхаха гэхэ мэтын ушар нэгэтэшье дайралдадаггүй.

Колхозой главна инженер механизаторнуудай кадрнууд тушаа ехэ анхардаг юм. Тиимэһээ өөрөө трактористнуудай курсануудые нээжэ, багшалһан байна. Һүүлэй хоёр жэл соо 27 трактористые бэлдээ. Тэрэшэлэн эдэбхи үүсхэлтэй, харюусалгатайгаар ажалдаа хандадаг тула Пурбо Будажапович Гильбэрын сомоной Соведэй депутадаар һунгагдаһан, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат болоһон байна.

Инженерэй бэлэн бэшэ тушаал даадаг байбашье, партийна даалгабаритай — колхозой хоёрдохи отделениин политинформатор юм. Колхозой партком энэ мэргэжэлтын эдэбхитэ ажал хүдэлмэриие хододоо дэмжэдэг гээшэ.

Үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Гильбэрын сомоной Соведэй депутат, колхозой парткомой гэшүүн Клавдия Яковлевна Кокорина һү һаалиин хоёрдохи фермые хүтэлбэрилнэ.

Колхозой партком соо гурбан жэлэй саада тээ иимэ хөөрэлдөөн болоһон байха: «Клавдия Яковлевна огородшодой звено нилээд удаан, һайнаар хүтэлбэрилбэ гээшэт. Мүнөө комсомол-залуушуулай һү һаалиин фермэдэ таниие эльгээхэ гэлсээд байнабди. Тэндэ шадамар бэрхэ коллектив ударидажа шадахаар хүн хэрэгтэй болоод байна».

— Үгы, битнай шадахагүйдөө болохоб,—гэжэ түрүүшээр харюусаа һэн...

К. Я. Кокорина һүүлэй хэдэн жэл соо һү һаалиин хоёрдохи фермые ударидана. Тэрэ фермэдэ 4 коммунист, комсомолой 7 гэшүүд хүдэлдэг. Урдань хододоо гээгдэлдэ ородог фермын ажалые коммунистка К. Я. Кокорина үргэжэ шадаһан байна. Нэн түрүүшээр эбтэй зетэй коллектив эмхидхэһэн, өөрөө тоо бүридхэл хэдэг, үнеэдээ искусственнаар үрэжүүлдэг болоһо мэргэжээ һэн. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхозой эгээн холын фермын урагшатай ажал тухай һураг суу нилээд холуур таранхай .Энэ амжалтын шалтагаан юуб гэхэдэ, фермые хүтэлбэрилхэ хэрэгтээ тон зүбөөр хандаһан байна бшуу.

К. Я. Кокорина эрхим ажалайнгаа түлөө ленинскэ ойн баярай медаляар, Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан байна.

Даалгагдаһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, ажалдаа амжалта туйладаг хүнүүдэй тоодо һү һаалиин гурбадахи фермые даагша Д. Б. Раднаева, огородшодой звеное даагша Б. Ж. Жигжитова, кукурузашан А. К Петров, Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Б. Б. Лубсандоржиев болон бусадшье оролсоно. Эдэнэрэй зүгһөө ажалай журам эбдэхэ, ажалһаа хулжаха гэхэ мэтэ элдэб ябадал гаргагдадаггүй. Ажалдаа харюусалгатайгаар хандадагай гэршэ энэ бэшэ аал?!

Гэхэтэй хамта манай сомоной Соведэй газар дээрэ ажалдаа харюусалгүйгөөр хандадаг ушар мүн лэ дайралдадаг. Жэшээнүүдые дурдахада болоно. Залуу мэргэжэлтэн, Василий Нимацыренович Пурбуев колхозой хоёрдохи отделениин зоотехнигээр томилогдоһон байгаа. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ нүхэрнай ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаһан байна бшуу. Тус отделениин үхэр мал гарзада ороһон, һү һаалишье доошолһон, зоотехническэ хүдэлмэри бирагүйгөөр ябуулагдадаг байгаа. Колхозой партком болон правлени энэ асуудалые хаража үзөөд, ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандадаг байһанайнь түлөө В. Н. Пурбуевые ажалһаань сүлөөлхэ гэһэн шиидхэбэри абаа һэн.

Һонор ухаатай, юумэ бүтээсэтэй, хүдэлмэришэдэйнгөө түлөө ходо һанаата болоһо, сэдьхэлээ хүдэлгэжэ ябадаг мэргэжэлтэд ба хүтэлбэрилэгшэдые хүн зон хододоо хүндэлдэг бшуу. Тиимэ хүтэлбэрилэгшэ коллектив соогоо нэрэ хүндэтэй, даажа абаһан ажалыншье урагшатай байдаг ха юм. Хүдөө ажахын институтда һураха үедэнь ерээдүйн мэргэжэлтэдтэ энээн тухай оло дахин хэлэгдэһэн байха. манай колхозой партком болон правлени үйлэдбэри дээрэ мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ асуудалда гол анхаралаа хандуулдаг һэн.

Гильбэрын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ байһан коммунист Л. П. Гомбожаповые зүб замдань оруулхын түлөө колхозой партийна организаци нилээд оролдоһон байха. Энэ коммунистын харюусалга тухай, ажалай журам наринаар сахиха тухай асуудал партийна суглаан болон парткомой заседани дээрэ оло дахин зүбшэн хэлсэгдэһэн, зохихо хэмжээнүүдшье абтаһан байха. Теэд коммунист Л. П. Гомбожапов һайн һайхан зүбшэл заабари ойлгоогүй, һунгагшадай этигэл найдабари харюулжа, депутадай үндэр нэрэ зэргые дээрэ абажа шадаагүй. Партийна организаци энэ нүхэрые тушаалһаань сүлөөлхэ баатай болоо һэн.

Даалгагдаһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандаха гэһэн зорилго ажалшан бүхэнэй урда мүнөө табигданхай. Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадабал, ажалдаа амжалта туйлаха байһамнай дамжаггүй.

Г. САНЖИЕВ,
Улаан-Үдын аймагай Гильбэрын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

Табан жэлэй барилганууд

МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЭ ШАНГАДАНА

Фоторепортаж

Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилгые юһэдэхи табан жэл соо дүүргэжэ, ашаглалгада тушааха гэһэн шиидхэбэри партиин XXIV съезд дээрэ баталагдаа һэн. Энэ зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула оролдосото ажал дэлгэрэнхэй. Хамһабариин арбаад шахуу цехүүд ашаглалгада тушаагдаа. Барилгашад-хабсаргагшад комбинадай гол цехүүд соо оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхожо эхилээ. Иван Костенкын хүтэлбэрилдэг бригадын хабсаргагшад мүнөө картон хэхэ оньһон түхеэрэлгэ тодхожо эхилээ. Эдэнэр комбинадай олохон цехүүд соо оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхоһон юм.

— Халаанайнгаа даабари 20—25 процентээр үлүүлэн дүүргэнэбди. Тиихэдээ түргэнөөр, һайн шанартайгаар хүдэлхэ гэжэ оролдонобди,—гээд Иван Костенко хэлэнэ. Ажалай түрүүшүүлһээ жэшээ абаһан бэшэшье олон барилгашад үндэр бүтээсэ туйлана.

Жэшээлхэдэ, А. Тарабанкин, А. Воронин гэгшэдэй даадаг бригадануудай хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябаһаар. Эдэнэй оролдолтоор ехэ юумэн хэгдэнэ, оньһон түхеэрэлгэнүүд һайн шанартайгаар тодхогдоно.

Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилгашад байгша ондо 10 миллион түхэригтэ барилга хэхэ даабаритай. Долоон һарынгаа даабари амжалтатайгаар дүүргэһэн байха юм. Эдэнэр комбинадайнгаа түрүүшын ээлжээниие байгша оной дүрбэдэхи квартал соо ашаглалгада тушаажа, СССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтахабди гэжэ социалис уялга абаа бэлэй. Тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула эндэхи барилгашад-хабсаргагшад яһала оролдоно. Халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

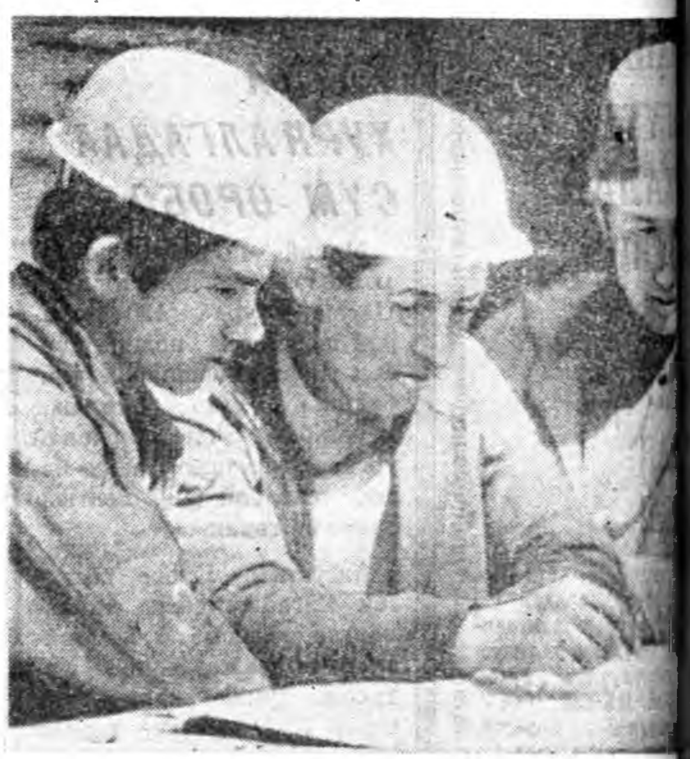
Хабсаргагшад мүнөө уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдые тодхожо эхилээ. Эгээл харюусалгатай, орёо нарин ажал хэжэ эхилбэ ха юм. Хабсаргагшад энэ ажалаа һайн шанартайгаар бүтээхэ гэжэ эрмэлзэнэ.

Барилгын талмай дээрэ ажалай эршэтэ аялга замханагүй.

Сэлэнгын целлюло... комбинадай барилгын ... да тушаагдаха саг дү... байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ... лэхэ түхеэрэлгэ тодх... һан слесарь-хабсаргагш... томонов; барилгаша... шад (зүүн гарһаа) В. И. Костенко, М. Хл... ажалай түсэб зохёоно.

П. БУРМА...

НОГООНОЙ ГУРИЛ ЕХЭЭР БЭЛДЭГДЭНЭ

Сагай уларилай хэды бэрхэтэй байбашье, Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд ниитынгээ һүрэг малда шадаал һаа, ехэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын тулада поли, сабшалан дээрэхи хүдэлмэреэ үдэр бүри шангадхана. Августын 16-най байдалаар аймаг дотор 11447 гектарай ногоон сабшагдажа, 90 мянган центнер үбһэн һурилагдоод, 10650 центнер сенаж дарагдаад, 5145 центнер үбһэнэй гурил бэлдэгдээд байна. Һүүлэй үдэрнүүдтэ һэтэ хура бороо орожо, тэжээл бэлэдхэлгын эршые нэгэ бага һуладхуулаа. Тиигэжэ сабшалга тармалга хоёрой хоорондохи забһар 200 гектарта хүргөө.

Гэбэшье сэлмэг үдэрэй час бүхэниие бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула үбһэшэд, механизаторнууд оролдоно. Аймаг дотор үдэр бүри 4000—5000 центнер үбһэн, 220—250 центнер үбһэнэй гурил бэлдэгдэнэ.

«Заганский», «Коммунизм», «Путь Ленина» колхозууд, «Забайкалец» совхоз бүхы сабшалангаа сабшажа дүүргэбэшье, тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри һуладханагүй. Шугы бургааһан соогуурхи, ханааб хаалтанудай, полинуудай захаархи ногоо сабшажа үргэлжэлһөөр.

Аймагай ажахынуудта тодхогдоһон «АВМ-04» агрегадуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Г. В. Суменковой хүтэлбэрилдэг («Заганский» колхозой) агрегат түрүүлжэ ябана. Һүүлэй байдалаар тус агрегадайхид 900 центнер ногооной гурил бэлдээд байна. Найман хүнһөө бүридэһэн энэ коллектив хоёр халаанда хүдэлнэ. Тиигэжэ үдэртөө 45—50 центнер хүрэтэр үбһэнэй гури... Эдэнэр июлиин 15-һаа ... нэгэн хүрэтэр 3500 ц... һэнэй гурил бэлдэхэ г... абаад, «АВМ-04» аг... дэлдэг аймагайнгаа ме... нуудые социалис мүры... һан юм. Тэрэнь парт... мой бюро болон аймсо... сэдкомой шиидхэбэрээ... даһан байна.

Аймагай ажахынууд... доһон «АВМ-04» түхэ... агрегадуудай дунда ... мүрысөөндэ түрүүл... «Заганский» колхозой ... Денисовэй даадаг (... совхоз) агрегат ябана ... 700 гаран центнер ного... бэлдээ.

Б. ЖАМ...
мана...

Түрүүшүүлэй суглаан үнгэргэгдэбэ

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин эрхим түрүү машинистнүүд, диспетчернүүд, станциин дежурнанууд сугларжа, локомотивуудые суудхэдээ 1000 модоной зайда ябуулха хэрэгтэ ямар юумэн һаад хэнэб, ямар аргаар локомотивуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашагладаг болохоб гэһэн асуудалаар дэлгэрэнгы хөөрэлдөө үнгэргэбэ.

Локомотивна депогой түрүү машинистнүүд В. Эрдынеев, Б. Дылтыров, В. Кирпичев, А. Строев гэгшэд ямар аргаар суудхэдээ 1000 километрэй зайда ашаа шэрэдэг дуршэл тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Машинист А. Я. Емцев нүхэдэйнгөө урда гаража:

— Һаяшаг Петровский завод станциһаа 4500 тонно ашаа абажа гарааб. Хараалагдаһан болзор соогоо Улаан-Үдын станцида хүрөөд байгаа һэмди. Суудхэдээ 1000 километрэй зайда ашаа шэрэхэ гэжэ оролдохоһоо гадна, мүн ехэ ашаа шэрэхын түлөө машинист, дежурна, диспетчер бүхэн тэмсэхэ ёһотой гэжэ хэлэбэ.

Машинист бүхэн локомотивуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, ехэ ашаа шэрэдэг болохо арга боломжотой гэжэ суглаанда хабаадагшад тэмдэглэбэ. СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулан абаһан уялгаяа бэелүүлхын тула хүдэлмэришэн бүхэн бүри эдэбхитэйгээр ажаллаха ёһотой гэжэ уряалбад.

Оролдосотой ажалай үрэ һайн

Вагоной эрьесые 1 процентээр дээшэлүүлжэ, арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ашаа ехээр шэрэхэ гэһэн социалис уялга түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэришэд абаһан байгаа. Эдэнэр вагоной эрьесые 12 процентээр дээшэлүүлээ. Тиигэжэ суудхэ бүриин даабариһаа гадуур 818 вагондо ашаа ашаалжа, хэрэглэгшэдтээ эльгээдэг болоо.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

НАРИН-ЗАГАНАЙ ҺААЛИШАД

Нарин-Заганай һаалиин фермэ, тэрэнэй эрхим һаалишад тухай аймагай, республикын газетэнүүдэй хуудаһануудта түүнһөө хойшо олон удаа бэшэгдэһэн байха. Энэ фермын һү һаалгаяа оньһото машинын аргаар эрхилдэг болоһоор гурбан жэл үнгэрөө. Фермэ 234 үнеэтэй. Тэндэ 9 һаалишан ажаллана.

Үнеэдые электрын хүсөөр һааха түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Иимэ ута, үргэн дал соо үнеэд ороһоор, һаалида бэлдэгдэнэ. Тиигэһээр электрын хүсөөр үнеэдые һааха мотоор хүнхинэжэ, уданшьегүй һаали захална. Һаалишад тус бүридөө гурба-гурбан хүнэг, тэрээн бүхэндөө хэрэглэхэ дүрбэ-дүрбэн хүхэлтэтэй һэнжэгэр резинэ шнурнуудые абажа, һууринуудаа эзэлнэд. Электрын галай носоод, моторой дүнгинэхэ абяанда һурамхи болошоһон үнеэд хибэдэһээ хибэжэ, шандагар томо дэлэнгүүдээ һаамда бэлдэжэ үгэһэндэл хабархан, аятайханаар зогсонод. Һаалишад тон яаралтайгаар гүйлдэн һагад, үнеэдэйнгээ дэлэнгые аршажа, хүхэнүүдыень гараараа шобторон эбилгээд, һааха хүхэлтэнүүдээ хүхэн бүридэнь угалжа, электрын утаһанда залгана. Иигээд лэ үнеэнэй дүрбэн хүхэн электрын хүсөөр зэргэ һаагдажа, һүн резинэ соргоор дамжан, хүнэгүүд руу бүүежэ эхилээ. Һаалишан бүхэн удаа дараалан гурбан үнеэдээ һаамда байлгаад, нүгөө гурбан үнеэдээ һаахаар бэлдэнэ.

Үнеэнэй хүхэндэ машинын хүхэлтэ залгаад лэ, һаам дүүрэшэдэг бэшэ. Һаалишад машинаар һаалгые хэдэн удаа эрьежэ, дахин-дахин гараараа шобторон эбилгэжэ байгаад, үнеэдэйнгөө дэлэнгэй наршинжа, һүнэйнь дууһан һаагдатар хаража байдаг. Һаагдаһан үнеэдээ уяанһаа табижа, газаашань гаргаад, удаадахи үхэрнүүдые оруулна.

Һаамай түлэг ябажа байха үедэ һаалиин оньһожоруулагдаһан фермые даагша Анна Григорьевна Сахароватай хөөрэлдэжэ, һаалишадай ажал хүдэлмэри тухай һонирхоходомнай, тэрэ иигэжэ хэлээ:

— Манай фермэ ... 4800 центнер һү һаа... центнерынь гүрэндэ ту... сэбтэй юм. Үнгэрһэн ... дүнгөөр 3215 центн... таад байна. Энэ байд... ложо үзэхэдэм, жэлэй... габариие хоёр һараар ... октябриин һүүл бага... байнабди.

Жэлэй эхинһээ зур... дүнгөөр энэ фермэ ... түрүү һуури эзэлэ... ажалай алдар солын ... хүртөө һэн. Социалис... дэ эрхимлэжэ ябаһан ... дынь жэл соо үнеэ... 2000 литр һү һааха ... үлүүлэн, 2300 литр... бэшэ хэмжээнэй саг... ха гэһэн социалис у... хай. Үгэһэн үгэдөө ... ла һаалишап, малшан... шэ зориг ехэтэйгээр ...

Үнгэрһэн долоон һа... да үнеэн бүриһөө ... хүрэтэр һү һааһан һ... дэ олон. Тэдэнэй ... эрхим һаалишад—ком... ган Любовь Плотник... суутай һаалишад ... маева, залуу хүбүүн ... Мунхэ Цыбиков б... оролсоно.

— Мал адуула... Фролов, тэжээл ... Ф. Новокрещенных ... оролдосотойгоор хү... бүри үдын һаам ... литр һүнэй тоос... грамм талха тарян... лүүлжэ үгэнэбди. Б... газар багашаг, үбһ... тулюуршаг юм,—гэжэ ... горьевна хөөрэнэ.

Фермын байра ба... жа үзэхэдэ, нилээд ... хид. Һүеэ хадагал... хүйтэн булагай уһа... лэгдэжэ байхаар тү... Тиимэһээ тушаагда... шанар һайн. Һаали... дай амарха, һаба һ... угааха, сэбэрлэхэ ту... тай.

Д. ЦЫ...
ма...

Бэшүүрэй совхо...

ХЭРЭГ МУУ, ХЭМЖЭЭН АБТАХААР БОЛОО

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат республикымнай промышленна томохон предприятинүүдэй нэгэниинь болоно. Хэдэн олон хүдэлмэришэд үнгэтэ металл малтажа, оронойнгоо промышленностиин предприятинуудай хэрэглэмжые хангажа байдаг. Эдэнэр үнгэтэ металл шанаржуулха даабаряа һара, жэл бүри үлүүлэн дүүргэжэ байдаг бэлэй. Теэд байгша оной түрүүшын хахад жэлэй дүн хаража үзэхэдэ, тиимэ баясахаар юумэн үгы хэбэртэй. Эдэнэр үйлэдбэридөө олзо оруулха даабаряа оройдоол 67,5 процентдэ хүргөө гэхэ гү, али 538 мянган түхэригэй олзо дутуу оруулаа. Зарим цехүүдтэ ажалай бүтээсэ доошолжо, продукциин үнэ сэн дээшэлһэн байха юм. Жэшээлхэдэ, Холтоһоной уурхайн хүдэлмэришэд руда малтаха даабаряа 95,5 процентдэ хүргөө. Эдэнэй муугаар хүдэлһэнһөө болоһо шанаржуулгын фабрикын олон хүдэлмэришэд миин байха ушартай болоно. Холтоһоной уурхайн хүдэлмэришэд яахадаа иимэ муугаар хүдэлхэ болоо юм?

Һүүлэй үедэ энэ уурхайн хүтэлбэрилэгшэд ходо һэлгэгдээ. Уурхайн начальнигай, главна инженерэй, главна маркшейдерэй, участогуудай начальнигуудай тушаалнуудта шэнэ хүнүүд табигдаа. Эдэнэр биража ажалаа эмхидхээгүй гээд тэмдэглэмээр. Энээнһээ болоһо газар тэһэлхэ, үрэмдэхэ хэрэгсэлнүүд дэмы гаргашалагдаа, 10 мянган түхэригтэ зайн галай элшэ хүсэн миин галдагдаа.

«Первомайский» уурхайда мүн лэ хүндэ байдал тохёолдонхой. Эндэхи хүдэлмэришэд ажалайнгаа сагай 15—20 процентыень миин һалгаадаг байха юм. Энээн дээрэһээ тус уурхайн хүдэлмэришэд байгша оной долоо һарынгаа даабари дүүргээгүй. Машинануудай дуталдадаг дээрэһээ малтагдаһан руда шанаржуулгын фабрикада саг болзор соогоо шэрэгдэнэгүй. Иимэ ехэ дутагдалнуудые усадхахаар хараалагдаһан нэгэшье хэмжээн абтангүй байһаар.

Урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын 36 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 600 мянган түхэригэй алмалта хэхэ гэһэн уялга жэлэй эхиндэ абаа бэлэй. Мүнөө оройдоол 16 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнхэй.

Хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн муугаар эмхидхэгдэнэ. Мүрысөөнэй дүн согсологдодогшьегүй байха юм. Коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула хүдэлмэришэд яһала тэмсэнэ. Гэбэшье тон лэ үсөөн хүдэлмэришэдтэ энэ үндэр нэрэ зэргэ олгогдодог байна. Жэшээлхэдэ, уһа халаадаг цех соо 150 хүдэлмэришэд ажаллана. Тэдэнэй 12 хүндэнь коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдоһон юм. Комбинадые зайн галаар хангажа байдаг подстанциин коллективэй хоёрхон лэ хүн энэ үндэр нэрэдэ хүртэнхэй. Энэ дутуу дунда юумэнүүдые усадхангүйгөөр, ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлаха гээшэнь бэрхэшэг байна.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай коллектив продукци худалдаха долоо һарынгаа даабари 95,3 процентдэ, вольфрамай концентрат шанаржуулха даабаряа 98,4 процентдэ хүргэһэн байха юм. Долоо һарынгаа даабари алишье талаарнь дүүргэбэгүй ха юм. СССР-эй 50 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулан абаһан уялганууд дүүргэгдэнгүй байһаар. Теэд саг ошожол байна ха юм. Комбинадай хүтэлбэрилэгшэд энээн тушаа бодомжолно ха гү? Ямар аргаар иимэ хүндэ байдалһаа гараха гээшэб? Энээн тухай бодожо үзэхөөр саг ерээ гэжэ һанамаар.

Ш. БАКШЕЕВ,
«Ажалай туг» газетын редакторай орлогшо.

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

МАРТАГДАШАГҮЙ НАҺАН

Мөлмэрэн урдагша Элхи гол ...ииһээ эршэтэй юм. Сэбэр- ...эн уһатай, энхэ амгалан нуга ...алангуудаа ундалуулан, ...райни эртэ сагһаа арад зоной ...унда орожо зэдэлээ. Буряадай ...дэжэ поэт Ц. Галсановай «...Элхиин нуур» гэжэ дууе мэдэ- ...эгүй зон үсөөн лэ ёһотой.

Ара-Хөөрхэ гэжэ нютагай ...алша бэрхэ үбгэн 100 жэ- ...эй урда ябахадаа, нүхэдгөө ...гэжэ хөөрэһэн байдаг: «Хо- ...рин жэл болоод үндыжэ хара- ...иб, һүхын ханхинаан, хюрөө- ...эй дуун бүришье һүрөөтэй- ...өөр зэдэлхэл байха»... Тэрэ ...гэн иигэжэ бодомжолходоо, ...мар гоё нэмжээ, сэхэ сэбэр ...одод урганаб даа, теэд хэн- ...шье туһагүй һууна гэжэ ха- ...һан. Үнэхөөрөө ямар нэгэн ...эдбэридэ орохыень, хэн нэ- ...нэй бодомжолжо, түсэб таби- ...ень хараһандал, мүнөө түй- ...и ехэ ажахы — Хандагатайн ...промхоз байдаг. Энэл газа- ...ари харгы хэгдэжэ, барил- ...ын модон СССР гүрэнэй ...үр бүхэндэ эльгээгдэнэ ха юм.

Ара-Хөөрхэһөө 5—6 модоной ...зарта түрүүшын промыслова ...тель — «Лесохимпром» тог- ...гдоһон юм.

Түс ажахын эгээл түрүүн ...силий Зонов эмхидхэлсээд, ...ядуудай дунда ехэ хүдэл- ...ри ябуулһан, олон һалбарин- ...ай ажахы тогтоһон түүхэтэй. ...энтэ бэшэ Василий Зонов ...гэжэ хөөрэдэг байгаа: «Эсэ- ...ин тала буряадууд байһан ... Буряадууд үни холын мо- ...шо, дархашуул, тэдэнээр ...аршье юумэ ойлголсожо бо- ...лоо»...

1929 ондо Ринчинов Цыбан Ринчинович эндэ орожо хүдэлөө бэлэй. Залуухан хүбүүн түрүүшээр бараагуудые барилсаа. Һүүлдэнь тэргын мөөр, стул, стол, шарга хүрэтэрнь хэлсэдэг болоо һэн. Гар дүйтэй залуу нүхэр ханамжатай байһан тула алинииншье хэжэ шадаха болоо ха юм.

Шираг шамбай хүбүүд самсаяа тайлажархиһан, үдын халуунда барилдажа байгшад һэн. Би бүришье залуухан ябааб. Цыбан Ринчинов хэды хүниие эршэгыдүүлэн абажа, мүр дээгүүрээ орондоголторнь шэдэжэрхидэг һэн. Зон альга ташадаг байгаа. Тиихэдэнь нэгэ ород хүбүүн бии болоод: «Хаяһан бүхые шалгахамни» — гэжэ урижа ороо. Цыбан Ринчинович хүдэлэнгүй һуугаа һэн. Нүхэдынь хубсаһыень тайлалсажа, барилдаха ушар гаража, юрэдөө, зон «унагаахашье унахашье» гэлсэбэд... Тухайлхада, ород талаһаа Иван Сергеевичые хаяха хүн байгаагүй һэн ха.

Хам оролсохо дурагүй, тойролдожо ябаһаар, гэнтэ Иван Сергеевич унажа, дээгүүрээ ород түхэлөөр абаха гэһэниинь, юуншье болоогүй, өөрөө доронь орошоо һэн. Тэрэ гэһээр Цыбан Ринчиновичтэй ород хүбүүд барилдахаашье болижо, бүхыдөө «манай бүхэ» боложо алдаршуулһан байна.

«Лесохимпром» зун бүхэндэ «подсочка» эмхидхэжэ, хэдэн зуун хүдэлмэришэд жэбисэ, ойн дабирхай һаажа суглуулдаг болоо һэн. «Скипидарна завод» түхеэрэгдэжэ, дабирхайгаа нэрэжэ абаад, захилаар ябуулдаг болобо. Үни удаан тэндэ Шагдарова Бальжама хүдэлһэн юм. Буряад эхэнэр ямар ехэ шадабари мэргэжэл олооб даа, һүүлдэнь олон залуушуулые һургажа гаргаһан байха. Мүнөө хүндэтэ пенсионерка, Тарбагатай нютагтаа һуудаг юм.

Хэзгүүр олон газарнуудаар модоной дабирхай нэрэдэг болоод, бүхы арюухан наһаяа Жигжид Жигмитов хүдэлжэ гараһан пенсионер хүн. Тоолохо болоо һаа, иимэ нүхэд олон...

Залуухан ябахадаа ехэ һонирхожо харагша һэм. Василий Зоновой ударидалга доро эмхидхэгдэжэ, сүндүүгүүдые гоё һайханаар бүтээжэ, элдэб ялагар шэрэнүүдээр шэрдэжэ байхадань хорхойтожо ошоһой байгаа хаб. Нэгыень дүү басагандаа бэлэглэһэмни, үнөөхи зандань абажа ябадаг. Ямар бүхөөр бүтээгдэһэн байгааб даа.

Уданшьегүй бондарна мастерской бүтээгдэжэ, түмэр боолтотой сэбэрхэн боошхонуудые бүтээжэ гаргадаг болоод, тэндэ Цыбан Ринчинович хүдэлэлсэдэг болоо һэн. Һалгай баруугүй, алишье мэргэжэлыень шуналтайгаар һуралсаад, табиһан лэ газартань хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдодог, одоол иимэ хүниие «алтан гартай» гэжэ нэрлэдэг ёһотой.

1942 ондо дайн эхилжэ, Цыбан Ринчинович Эхэ ороноо хамгаалалсахаяа фронт мордолсоо бэлэй. Олон хүүгэдээрээ нүхэрынь, хүгшэн эжынь үлэжэ, түрэл артельдээ ажалыень халалсан абажа, шадаха тэдысээ хүдэлөө һэн.

Хирэ болоод лэ Цыбан Ринчинович бэшэг эльгээгшэ һэн. Ажал байдалаараа һонирхожо, түрэл ажахы тухайдань бэшэхыень гуйдаг бэлэй. Гуйнгүй яахаб даа. Орхижо ошоһон станогтонь хэнэй хүдэлжэ байһые мэдэхэ, юунэй бүтээгдэжэ байһые һонирхохо ёһотой. Ёһотойл ажалша хүмнай ниигэл байдаг ха юм. Болоһон ушарыень тоб байса бэшэжэ баясуулдаг, арьяатан дайсадые хайра гамгүй сохилсоорой гэжэ захидаг байгаа.

Дайнай дүлэн соогуур ябалсажа, хоёр дахин хүндөөр шархатаһан Цыбан Ринчинович 1946 ондо нютагаа бусаа бэлэй.

Удаашье амарха сүлөө байгаагүй, дайнай үедэ гэр бүлэнь ганса ажалшантай байжа, аргагүй дутуу дунданууд байгаал һааб даа... Баахан наһанһаа ажал хэжэ һураһан хадаа миил һуужа бологдоогүй. Удангүй хуушан ажалдаа, түрэл станогтоо бусажа, боошхонуудые эрхим шанартайгаар холбожо захалба. Энэ хугасаадань олон залуушуул ерэжэ, Цыбан Ринчиновичэй оролдолгоор мэргэжэлтэд мүнөө баяр баясхалан хүргэжэ байдаг юм.

Промыслова артелиие хүгжөөлсэхын тула бүхы наһаа үгэһэн, олоной магтаалда хүртэһэн Цыбан Ринчиновичые 1950 ондо этигэмжэтэн болгожо, РСФСР-эй дэргэдэхи лесопромыслова кооперациин зүгһөө зарлагдаһан суглаанда Москва эльгээһэн юм.

1951 ондо РСФСР-эй Совет лесопромыслова кооперациин зүгһөө Цыбан Ринчинович Ринчиновтэ Буряад Монголой леспромсоюзай «Ахалагша мастер» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо юм. Олон һалбаритай ажахыда удаан жэлдэ шадамараар ажаллажа, «алтан гартанай» тоодо ороһониинь буруу бэшэ.

1953 ондо РСФСР-эй дэргэдэхи Совет лесопромыслова кооперациин IY дүгээр хуралда хабаадаха зол дахяад тудажа, Москва хото ошоо һэн.

Хүндэлэлэй грамота, орден, медальнуудынь олон.

1929 онһоо 1954 он болотор нэгэ газарта таһалгаряагүй ажаллажа, Цыбан Ринчинович мүнөө хүндэтэ амаралтын хүн — пенсионер боложо, дала наһа хүрэбэшье, үшөө сарюун, гэр бүлэ болоһон долоон хүүгэдээрээ үнэр баян һуудаг.

Б-Д. БАТОРОВ.

ЯАРАЛТАЙ БЭШЭГ, ТЕЛЕГРАММАНУУДЫ Е САГ БОЛЗОР СООНЬ АЖАЛШАДТА ХҮРГЭХЫН ТУЛАДА УЛААН-ҮДЫН ТҮБЭЙ ПОЧТАМТЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД ЯҺАЛА ОРОЛДОЖО БАЙДАГ. АЖАЛДАА ХАРЮУСАЛГА ЕХЭТЭЙГЭЭР ХАНДАДАГ ТҮРҮҮ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД ЭНДЭ ОЛОН ЮМ. ЗАЛУУ ТЕЛЕГРАФИСТКА О. В. САРАЕВА МЭРГЭЖЭЛ ШАДАБАРЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ХЭРЭГТЭ ЕХЭ АНХАРАЛ ТАБИДАГ. ЯАРАЛТАЙ ТЕЛЕГРАММАНУУДЫЕ САГ СООНЬ ХҮРГЭЖЭ, ОЛОНОЙ ҺАЙШААЛДА, МАГТААЛДА ХҮРТЭНЭ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ТЕЛЕГРАФИСТКА О. В. САРАЕВА ТЕЛЕГРАММАНУУДЫЕ ИЛГАЖА БАЙНА.

Ц.ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Сэлэнгын аймагай Гусиноозерск хотын хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай парикмахер Татьяна Николаевна Попова коллективэйнгээ дунда эрхим ажалаараа суурхадаг. Тэрэ 1967 ондо Москва хотын техническэ мэргэжэл олгохо училищи дүүргээд, иишэ хүдэлхэеэ ерэһэн намтартай. Татьяна Попова мүнөө эрхим мастер-парикмахер гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Һара бүриингээ даабариие 100 гаран процентээр ходо дүүргэдэг юм. Гэхэтэй хамта шэнэ моодоор эхэнэрнүүдэй үһэ заһана. Тиимэһээ клиентнүүд тэрээндэ дуратайгаар үһэеэ заһуулдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: парикмахер Т. Н. Попова ажалдаа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Шиидхэгдэхээр болоһон асуудал

АВТОГОРОДУУД ХЭРЭГТЭЙ

...ын харгыда ушардаг ...е һэргылхын тула нэгэ ...анажа хэлэхэ дураһан хү-...

...ь һарада Хяагта ородог ...а ябаһан машинын хүмэ-...8 наһатай нэгэ хүбүүн ...р гэмтээ һэн. Борсоевой ...новай үйлсэнүүдэй хэрээ-... ...рэ 7-дохи классай хоёр ...д машинада дайруулаа. ...һуурида Нима гэжэ хү-... ...хосороо, Улаан-Үдын 52-... ...ргуулида һурадаг Лена ...0-тайхан басагые мотоцик-... ...ааһан һогтуу хүн гэмтээ-... ...эдэ ушарнууд бүхэн зүр-...аай үбшэ асарна, һанаа-...бохо.

...тэдэнэй саашадаа үзэг-...ийн тула ямар хэмжээн аб-...ааб?

...асуудалда харюусахын ту-...ын түрүүн үхибүүд хар-...бахa гуримда ямараар ...анаб гэһэн асуудал хараа-...ушартай болонобди. Сэ-...элэхэдэ, тон хангалтагүй. ...дэ хэлээд ойлгуулһан-...аадхуулан, харуулан ойл-... һаа, түргөөр хадуудаг ...ршанар, түрэлхид, хүн ...мэдэдэг. Тиимэһээ зарим ...а үхибүүдые үйлсөөр ...гуримда һургахадаа, тэдэ-...хэн шанжые хараадаа ...байна. СССР-эй МВД-гэй ...мэдээсэһэнэй ёһоор, ма-...ной олонхи городуудай ...д, сэсэрлигүүд, хүүгэдэй ...болон наадана й талмай-...рээ үхибүүдые үйлсэдэ ябаха гуримда һургаха тусгаар түхеэрэлгэнүүд бэлдэгдэнхэй юм. Тэндэ тусхай мэргэжэлтэд үхибүүдтэй хүдэлдэг.

Тиимэ түхеэрэлгэнүүд ехэнхидээ багахан городой түхэлтэй байдаг ха. Городойхидо тон адли үйлсэнүүд, талмайнууд хэгдэнхэй. Трамвай, троллейбус болон автомашинанууд гүйлдэжэ байдаг. Тэдэниие харахада үхибүүд ехээр һонирходог, гуримыень һайнаар хадуудаг байна. Иимэ автогородууд Харьков, Челябинск, Запорожье, Горький. Батуми, Симферополь, Пермь, Ворошиловград, Каунас, Владимир. Тула, Грозный болон бусад городуудта бии. Зарим городуудта 4—5 тиимэ автогородууд хүдэлдэг байна, ехэдээл һаа 1,5 гектар газар эзэлдэг, 4-һөө 47 мянга хүрэтэр сэнтэй болодог.

Иимэ автогородуудта үйлсын гуримда һураһан үхибүүд ехэнүүдшье болоод ябахадаа, анхан хадууһанаа мартадаггүй, аюулда ороод орхидоггүй байна. Автогородуудтай хотонуудта үхибүүдтэй, мүн ехэшүүлэйшье харгын аюулда орохонь үсөөн гэжэ тусхай шэнжэлэл харуулна.

Автогородуудые ажалшадай депутадуудай соведүүдэй гүйсэдкомууд, арадай гэгээрэлэй ба элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд, транспортна организацинууд, гүрэнүүдэй автоинспекци байгуулха ушартай. Тэрээндэ гаргашалагдаха мүнгэ зөөриие городой ехэнүүд предприятинууд, автомобильна ажахынууд, барилгын управленинууд болон трестнүүд һомолдог байна. Барилгада городуудай олониитэ, студентнэр, үхибүүд өөһэдөө эдэбхитэйгээр хабаадана.

Иимэ автогородуудай аша туһань гаргашаһаа һураггүй ехэ гэжэ хэншье мэдэнэ ёһотой. Юундэб гэхэдэ, тэрэ дэлхэйдэхи эгээл үнэтэй баялигые — хүнэй ами наһа, элүүр энхые хамгаалха хэрэгтэ зорюулагдана бшуу. Энэ шухала удха шанартай автогород түргэн ургажа байһан, үйлсэнүүдээр тиимэшье һайн бэшэ городуудтай манай республикада хэрэгтэйл даа.

Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын дэргэдэхи автоинспекци тиимэ автогород байгуулха тухай асуудал нёдондоһоо хойшо эхилжэ табидаг болонхой юм. Эгээл түрүүшын автогородые авиазаводой дэргэдэхи «Белочка» гэжэ хүүгэдэй комбинадай хажууда бариха дурадхал оруулагдаа һэн. Теэд энэ шухала хэрэг оройдоо дэмжэгдээгүй.

Энэ шухала хэрэгые эхилхын тула гансал оролдолго, эдэбхи хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Теэд предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдһөө гадна, олон түрэлхид ехэ хайша хэрэгээр хандаһан заһаа. Харин үхибүүдээ харгын аюулһаа һэргылхэ гэһэн һаа, автогородые дары байгуулха ушартай гээшэлди.

Г. ТОЛОКНОВА,
ГАИ-н инспектор.

АГА нютагай ажалшад олон яһатанһаа бүридэһэн агуу ехэ СССР оронойн бүлэ соо, Совет конституциин арюун наранай хурса туяа доро табяад жэл түбхинэн һууна. Соёл болбосоролойнь түйлалтаар хододоол баясадаг, омогорходог байбашье, энэ нютаг бэеэрээ айлшалжа ошоһондоо ехэ урма баяртай ябаабди. «Оло дахин шэхээрээ дууланхаар, нэгэ дахин нюдөөрөө хараһан дээрэ» гэжэ арад зон тон зүб хэлсэдэг гээшэ.

Поэт Владимир Петоновтой энэ сэсэн мэргэн үгэ һанаандаа оруулжа, олон эрдэмтэдые, дуушадые, артистнарые, суута ажалшадые үгэһэн Ага нютаг ямар онсо хүгжэлтөөр, ямар амжалтаар оронойнгоо түүхэтэ табин жэлэй алдарта ойе угтахаа байна хаб гэжэ һонирхоһомнайшье ойлгосотой. Нютагуудайнь мүнөөдэрэй түхэл шарай хаража, ажалша хүнүүдээрнь хөөрэлдэжэ, Совет засагай аша үрэшөөлөөр хүгжэн мандаһаарнь баясан бахархажа ябаабди.

1. АГА

Харуулда жагсаһан сэрэгшэ шэнги, хоёр хэрээһэтэ хадануудай бооридо, уужам талын урдуур годирон урдажа. Онон голоо угтан шамдаһан Ага голой налагай эрьедэ Ага тосхон аржын оршоно. Энэ болбол үни холоһоо Ага буряадай түб байһан тосхон ха юм. Хуушан байдал, шэнэ хүгжэлтэ хоёрые мүнөөшье бодотоор гэршэлэн батална. Олон дабхар шулуун байшангуудай забһараар нарбагар модон гэрнүүдые ажаглан харанабди. Тэдэ гэрнүүд өөр өөрын сагай түүхэтэй.

Нарбагар модон гэртэ хизаар ороноо шэнжэлхэ музей оршоно. Музейн хүдэлмэрилэгшэ, үнинэй коммунист Даржайн Бальжин Нимаевич бидэниие музейтэйгээ танилсуулба. Экспонадуудынь үнэхөөрөөшье һонин, хуушан ба шэнэ Ага нютагай түхэл шарайе эли бодо гэршэлнэ, мүнөө сагай түйлалтые харуулна.

Уран зохёолшо Жамьян Балданжабоной үүсхэлээр табяад онуудта энэ музей байгуулагдажа эхилһэн түүхэтэй. Нютагай эдэбхитэд дэмжэжэ, богонихон саг соо хизаар оронойнгоо түүхэ гэршэлэн баталжа, соёлой нэгэ голамта болгоо бшуу. Энэ музейн ойро, гудамжын нүгөө талада хуушанай модон гэртэ оробобди. «Энэ гэр соо 1812 ондо түрүүшын буряад һургуули нээгдэһэн юм», — гэжэ хабтагай шулуун дээрэ бэшээтэй. Эндэ түрүүшын буряад һургуули нээгдэжэ, хоёр багшатай, нэгэ мүргэл хүүлдэг ламатай эхин һургуули байдаг һэн ха. Харин мүнөө тад ондоо болонхой. Хоёр дунда, нэгэ найман жэлэй һургуули, багшанарай училищи, хүдөөгэй ажалшадай мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуули Ага тосхондо хүдэлнэ. Агын дунда һургуулиин һурагшадтай уулзахаа ошожо, гурбан дабхар шулуун гэртэ оробобди. Мүнөө сагай эрилтээр хүлэлдэг олон багшанартай амаршалалдажа, сэбэр шарайтай, сэдьхэл дүүрэн, һүбэлгэн хурса һурагшадаарнь золгообди. Бидэ шүлэгөө уншажа, һурагшаднайшье бидэндээ шүлэгүүдээ уншажа һонирхуулаа.

— Хори гаран оноор, багшанарай хомор байха үедэ, манай Хориһоо хүбүүд, баса... багшын һургуулида ерэжэ һурагша бэлэй. Г. Данзанов, М. Д. Содномов, Н. Дондокова болон бусад эндэ һураһан байхал даа. Хаана, ямар гэр соо һурадаг һааб даа, — гэхэдэм, Арсалан Жамбалон хоёр дабхар хуушан модон гэр заажа:

— Олон лэ багшанарые бэлдэһэн гэр энэ гээшэл даа. Энэ гэр соо һураһан байгаа ёһотой. Харин мүнөө гурбан дабхар шулуун гэр барижа байна.

Багшанарай училищиһаа буряад хүгжэм зэдэлбэ.

— Эндэ залуу, бэлигтэй композитор Ринчинэй Дагба гэгшэ дуу хүгжэм заадаг. Ямарханшье шэнэ аялга эндэһээ ходо дуулдажал байдаг. Уран һайханай харалганuудта хабаададаг. Ленин багшада зорюулһан музейтэй юм, — гэбэ.

Округой Соёлой байшангай дээдэ дабхарта нилээд һонирхолтой музей хараабди. Ленин багшада зорюулагдаһан тус музей — областиь соогоо түрүү һуури эзэлһэн юм. Ямар үнэн зүрхэнэй дурлал оролдолго гаргажа эмхидхэгдэһэн бүтээл гээшэб. Агын мүнөөдэрэй шарай һайхан. Ерээдүйнь бүришье һайхан, юһэдэхи табан жэл соо хараалаад, бодхоогдожо байһан ехэ барилганууд олон даа. Ага тосхоной ерээдүй тухай, округой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Бадма Цыренович Цыренов хөөрэжэ үгөө.

— Тосхонойнгоо түб үргэдхэхэ зорилготойбди. Эдэ баригдаад байһан барилганууд хубилалтын эхин гээшэ, Ага гол дээгүүр хүүргэ баригдажа эхилээ. Тиихэдэ тосхоной дундуур ото гараһан харгы Ага голой эрьеэр хэгдэжэ байна. Хэблэлэй гэр, гурбан дабхар гостиница, кинотеатр, спортын ордон, наймаанай түб, хүүгэдэй комбинат баригдаха. Радио-телевидениин ордон намар нээгдэхэ. Хүдөөгэй ажалшадай мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуули барихамнай.

ССР Союзай тогтоһоор 50 жэлэй алдарта ойн бэлэдхэлдэ бүхы һаналаа табинхайбди. Энэ зун уран һайханай харалгын үдэрнүүд Шэтэ хотодо болоо. Колхоз бүхэн нилээд оролдосотойгоор бэлдээ. Гадна 80 хүнэй хабаадалгатай дуунай коллектив байгуулагданхай. Залуу уран зохёолшодой нэгэдэлэй тогтоһоор 25 жэлэй ой болохо юм, — гээд тон тобшоор хөөрөө бэлэй.

Хүршэнэрэй хүгжэлтэ

ЗАМАЙ ДЭБТЭРҺЭЭ

2. УНШАГШАД, БЭШЭГШЭД

Үндэр хаданuудаар, уужам талаар, домог түүхэтэ газарнуудаар элбэг нютагаар айлшалжа ябахадаа, хөөрэмөөр олон ушр тохёолдоно. Унаган буряад хэлэн дээрэ номуншаха ехэ дуратай заншалыень нэн түрүүн магтан тэмдэглэмээр. Буряад зохёолшодойнгоо шэнэ номуудые уншажа һонирходогынь һайшаалтай. Тиихэдэ дээдэ эрдэмтэдынь уран зохёолоо уншажа, уһан буряадаар хөөрэжэ, нютагтаа ажаллажа байхань тон аятай шэнги харагдаа. Энэ округто «Буряад үнэн» газетэ, «Байгал» журнал олоороо захин уншана. Буряад номуудые суглуулжа, гэр бүлын һүлдэ — библиотекэ болгон хадагаланхай һуунад. Минии үетэн үбгэдтэ хуушан монголоор гараһаншье ном байна. Үүри нүхэр Бальжин Нимаевич өөрынгөө баялиг сооһоо 1930 ондо гараһан «Тэмсэлэй шэмэг» гаргажа, намда бэлэг болгон баряа. Хуушан монголоор бэшэгдэһэн энэ журналда олдохонь шухаг болоһон, хаягдаа гэжэ тоологдоһон хэдэн зохёолнуудые уншажа баярлаабди. Ямар зохёолнууд байгааб гэхэдэ, Ц. Доной «Хосорһон хоёр бэшэг» гэжэ түрүүшынь рассказ, хүүгэдтэ зорюулжа бэшэһэн «Үншэн Абидын үльгэр» гэжэ түрүүшын рассказ болон В. Майоровой «Улаан гутал» гэжэ һонин очерк байбал даа.

Һүдэнтэ нютагта манай хуушанай нүхэр, үнинэй багша, уран зохёолшо Бадма-Базар Намсараевайда айлшалжа, наһан соогоо хэһэн ажалынь һонирхон хаража, ехэ баяр хүргөөбди. Энэ нүхэртэ бүхы буряад зохёолшодой номууд, бэшэһэн статьянууд бүрин суглуулагданхай байна. Хонишод хонидоошье адуулжа ябахадаа, сүлөөтэй сагтаа номоо уншана. Хээрэ нэгэ наһажаал хонишонтой уулзаабди. Морёо хүтэлөөд ябаһан тэрэ хонишонтой уулзажа танилсахадамнай, энеэбхилэн хүхинэ: «Ерэһыетнай дуулаа һэм», — гээд уужам халхагар үбэрөө һуулин, «Буряад рассказууд» гэһэн ном гаргаад: — «Уулзаһанай дурасхаал болгон гараа моторлогты», — гэбэ.

Уулзалганууд дээрэ үхибүүдшье, наһатайшье хүн шүлэг уншадаг заншалтай. Зүдхэлиин «Родина» колхозой уужам гоё клуб соо олон хүнэй хабаадалгатай уулзалга дээрэ нэгэ наһажаал хүн гаража:

— Һургуулида һуража байхадаа сэжэлдэһэнээ мартагшагүйб, — гэжэ хэлээд, «Бүмбэгэ» гэжэ шүлэг маягтайгаар шүлэглэн уншаба. Тиингээд саашаа үгэ хэлэхэдээ:

— Хойто бэеын Боохоной хүбүүн поэт Владимир Петонов, Хориин зохёолшо Цокто Номтоев, тиихэдэ манай Агын түлөөлэгшэд Арсалан Жамбалон болон бусад өөһэдынгөө зохёоһон шүлэгүүдые өөһэдөө эндэ уншаба. Һонирхожо шагнабабди. Хэниинь ямар нютагайб гэжэ илгаруулхын аргагүй бшуу даа, — гэбэ.

Анхандаа Жамьян Балданжабоной байгуулһан мүнөө 25 жэлэйнгээ ойдо бэлдэжэ байһан нилээд баян түүхэтэй, ехэ үүргэ дүүргэһэн залуу зохёолшодой нэгэдэл һайн хүдэлнэ. Энэ нэгэдэлэй ударидагша Арсалан Жамбалон мүн. Ц. Жамбалов, Б. Б. Намсараев, Д. Гомбоев, Б. Цыдендашиев гэгшэд нэгэдэлэйнгээ түүхэтэй һайса танилсуулаа. Энэ нэгэдэлһээ олон уран. зохёолшод урган гараһан, хэдэн хүн Москвада литературна институтда һуража байнад. Энэ нэгэдэлэй үүлөөн тон ехэ. Колхозууд, буряад дунда һургуулинууд дээгүүр эхилэн бэшэгшэдэй кружогууд хүдэлнэ. Бидэ Цокто-Хангилай залуушуулай хэшээлдэ байгаабди. Тэдэнэр һонин шүлэгүүдые зүбшэн хэлсээ. Дунда һургуулинууд гар бэшэмэл журналнуудые саг үргэлжэ, жэлһээ жэлдэ гаргана. Һүдэнтын һургуулиинхид «Булаг» гэжэ журналтай, табтанайнхид «Саханай» гэжэ журнал гаргана. Түрэлхи хэлэнэй багшанарай эхилэн бэшэгшэдтээ тон ехэ анхаралаа табидагынь тон һайшаалтай.

3. ЭДЭБХИТЭН ОЛОН

Хүүгэдээ һайнаар һургаха тухай Агын колхозууд һаналаа табидаг байна. Һаруул уужам, бүхы хэрэгсэл ба шэмэглэлээр хангагданхай клубуудтай. Дунда һургуулинуудынь мүнөө сагай шэнэ эрилтын ёһоор хүдэлхэ, шэнэ программада һаадгүй орохо дүүрэн хэрэгсэл ба байраар бүрин хангагданхай. Колхоз һургуули хоёрой холбоон улам бэхи болонхой. Хүдөө нютагуудаар ябахада, элдэб һайн һайханиие үүсхэн гаргажа байгуулагшад олон. Хэдэн жэлэй саана Цокто-Хангилай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз дуунай конкурс соносхожо, мүнөө бүгэдэнэй дууладаг суутай дуу түрүүлээ бэлэй. Мүнөө тэдэнэр колхозой байдал тодоор харуулһан зүжэгэй конкурс соносхоод байна. Округ соо сур харбаан, барилдаанай мүрысөөн ехэ һайнаар табигданхай. Колхоз, һургуули бүхэндэ харбагшадай, барилдаашадай эдэбхитэд олон. Зугаалай нютагта спорт һайнаар табигданхай. Эндэ спортын ордон, һайн стадион бии. Үбэлшье спортынгоо зал соо харбажа, барилдажа байдаг байна. Спортын бүхы амжалтада нүхэр Раднаевай ехэ үүргэ дүүргэлые зон магтан нэрлэнэ. Могойтын дунда һургуулида географиин багша Роберт Гласко гэдэгэй ударидан байгуулһан планитари суурхана.

Хара Шэбэрэй Ждановай нэрэмжэтэ, Зүдхэлиин «Родина» колхозуудта ниитын хүсөөр байгуулһан тон һонирхолтой музейнүүд бии. Нютагай уран дархашуул, оёдолшод гайхамшаг юумэнүүдые бүтээжэ, музейдээ бэлэглэһэн байха юм. Зүдхэлиин һургуулида Советскэ Союзай Герой Ринчино Базарта зорюулһан һонирхолтой булан бии. Б. Ринчино энэ һургуулиин директор байһанаа фронт мордоһон юм. СССР-эй табин жэлэй ойдо зорюулһан уряа стенд ехэ гоёор, бодол түрүүлмээр шэмэглэгдэнхэй.

4. АЖАҺУУДАЛ

Агаар айлшалһан аад, арад зонойнь ажаһуудал тухай ама гарангүй аргагүй бшуу. Ажалаа һайнаар хэдэг хадаа олзо ехэтэй. Табан хушуу малаараа суурхадаг энэ нютагайхид мал хараха ехэл дүршэлтэй, ажалша, оролдосотой гэжэ уулзаһаар мэдэхээр даа.

Хонишодоор хөөрэлдэхэдэ, олон жэлдэ ажалда ябаһан, хэды дахин выставкэдэ хабаадаһан, гүрэнэй хайра — орден, медальда хүртэһэн түрүү хүнүүд олон ушарна. Хониин ажал ехэ олзо оруулдаг хадаа ехэ анхарал табигдадаг. Бүхы хонишод һайн модон гэрнүүдтэй боложо жэгдэрһэн байна. Тингэбэшье өөһэдынгөө дураар эшэгы гэр соогоо һуудаг наһажаал малшад хаа ганса ушарна. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Бальжинима Мажиевич Мажиев дүршэл ехэтэ хонишодоо магтажа:

— Таби гаран мянган хонитойбди, ерээд отара байдаг, — гэжэ бардам омогоор хөөрэнэ. Мүн иимэ хөөрөө Цогто-Хангилай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Дондоковһоо, Зүдхэлиин «Родина» колхозой түрүүлэгшэ Норбо Доржиевичһаа дуулаабди.

Эндэхи колхозууд олон хонидоо хоёр таһалжа түрүүлдэг дүршэлтэй.

Эртын түрэлгэ февралиин хориноһоо эхилдэг, һүүлшын түрэлгэ апрелиин 20-һоо эхилдэг юм ха. Дүршэл ехэтэй хурьга абалсагшад хоёр түрэлгэдэ ото ябажа гарадаг хадаа, мүн тусхай шадабаритан болошонхой. Хабарай шолбын үедэ шэмэтэй хагдатай үргэн талаар, хадануудай бооридор Агын баялиг олон һүрэг мал бүрхөөн бэлшэнэ. Аяар саана Алханан үндэрэй, Будалан уулын шобхо үндэрнүүд малаан харагдана. Ага нютагай баян түхэл шарай нимэл даа.

Цокто НОМТОЕВ,
уран зохёолшо,
Социалис Ажалай Герой.

Соёлой хоёр жэлэй добтолго

САРАТОВКА—БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ ТОСХОН

Улаан-Үдэ хотоһоо урагшаа Тарбагатайн харгыгаар ябаһан хүн Саратовка тосхониие дайрангүй үнгэрдэггүй. Теэд энэ тосхомнай хүн бүхэнэй дурые буляадаг юм.

Шара, хүрин шэрэ будагаар шэрдэгдэһэн шэнэ гэрнүүд. Сонхо доогуураа сэсэрлиг модоор надхуулһан, айл бүхэнэй гэр дээрэһээ телевизорэй болон радиоприемнигой антеннанууд шэнэ шэнэ һониннуудые дамжуулан байдаг.

Тосхондохи магазинда ороходотнай наймаалагша Галина Естафеевна Власова урин налагайгаар хүн бүхэниие угтажа байха.

Саратовка — Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ совхозой отделениин түб юм.

Эндэ гэр байраяа һэльбээгүй айлые олохогүйт.

Клубынь хэршье хууһан, заашье һаа, досоонь ороходо ариг сэбэр элдэб янзын уряа лозунгоор шэмэглэгдэнхэй. Клубайнь нүгөө талада 5 мянган боти номтой хүдөөгэй библиотекэ бии.

Клубта нэгэшье үдэшэ кино гү, али лекци болонгүй үнгэрдэггүй. Эрхилэгшэнь Власова ажалдаа ханамжа ехэтэй гэжэ онсо тэмдэглэмээр.

Мүн эндэ ажалай түрүүшүүл олон.

Һаалишад М. Мясникова, В. Власова болон бусад ажалай эрхим амжалтатай. Саратовка тосхонойхид Совет гүрэнэйнгөө 50 жэлэй ойе ажалай эрхим амжалтаар угтаха гэжэ тосхоноо болбосон түхэлтэй болгожо байнхай.

Ш. БАДМАЕВ.

АВИАТОРНУУД ҺАЙНДЭРӨӨ ТЭМДЭГЛЭБЭ

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр авиапредприятиин коллектив СССР-эй Агаарай Флодой заншалта һайндэртэ зорюулагдаһан жагсаалдаа сугларба. Үглөөнэй 11 часта Советскэ Союзай гимн һүр жабхалантайгаар зэдэлжэ, мүрысөөнэй туг үргэгдэнэ. Удаань спортсмен-парашютистнүүд «АН-2» самолёдто һуужа, агаарта дэгдэн гарана. ДОСААФ-ай областной комитедэй спортын клубай гэшүүд Николай Хромов, Людмила Мезканова, Неля Суфиярова, Уктам Карабаев, Владимир Зайцев гэгшэдые һуулгаһан Банр Гомбоевой жолоодоһон самолёт холохонуур тойрон ниидэжэ ерэбэ.

Хойно хойноһоо һубарилдан самоледһоо һүрэһэн спортсменүүд гоё һайханаар аад, заагдаһан газартаа алдуугүй буужа, эндэ сугларагшадые баясуулна. Эдэнэрэй дундаһаа мянганһаа дээшэ һүрэһэн Уктан Карабаев бусадһаа шадамар бэрхэ байһанаа харуулба. Команданууд хоорондын дүн гаргахада, Мардеев, Горбунов, Чистяков, Божайкина гэгшэдһээ бүридэһэн ДОСААФ-ай областной комитедэй спортын клубай команда түрүү һуури эзэлжэ, дамжуулгын кубок абаба.

Өөр хоорондын дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ спортын мастер Уткам Карабаев эрхимлэжэ, республикын чемпионой лентэ мүр дээгүүрээ зүүһэн, үнэтэ шанда хүртэһэн байна.

Парашютистнүүдэй һүүлээр эдир пионернүүд өөһэдынгөө урлаһан техникэ харуулжа, мүн лэ аха нүхэдөө баясуулаа. Эдир технигүүд Сережа Кульпинов, Витя Егоров, Андрей Толманенко болон бусад уран гоёор бүтээһэн ракетэнүүдээ агаарта дэгдэхээжэ, олоной һайшаал магтаалда хүртэнэ.

Иигэжэ жэл бүри үнгэргэгдэдэг СССР-эй Агаарай Флодой һайндэр тэмдэглэгдэб.

Н. АЛЕКСАНДРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ДОСААФ-ай областной комитедэй түрүүлэгшын орлогшо В. П. Ольховатский түрүү һуури эзэлһэн командада дамжуулгын кубок барюулжа байна.

Авторай фото.

ЗОЛОО ТУРШАГТЫ!

1972 оной августын 25-да мүнгэзөөриин лотерейн 1972 оной ээлжээтэ шүүбэриин табадахи наадан Саратов городто үнгэргэгдэхэнь. Эгээл золто биледүүдэй эзэд «Москвич», «Запорожец» автомобильнуудые шүүхэ байна.

88 автомашинаһаа гадна, элдэб түхэлэй 220 мотоцикл, 1716 холодильник, хубсаһа угаадаг 264 машина, 44 пианино, 176 телевизор, 704 хибэс гэхэ мэтэ үнэтэй сэнтэй эд хогшол шүүбэридэ табигдаха.

«Мелодия» гэжэ баян, «Орион-2» аккордеон, магнитофонууд, транзисторна радиоприемнигууд, кинокамернууд, фотоаппарадууд, эрэшүүл болон эхэнэрнүүдэй алталмал часынууд эзэдээ хүлеэнхэй. «Москва-6» гэжэ барладаг машина, спортын пумаажан костюмууд, капрон бүдөөр оёһон эрэшүүлэй хүүртигүүд энэ жэлдэ түрүүшынхиеэ шүүбэридэ табигдаһан байна.

Эдэ хогшол шүүһэн хүнүүд һайн дураараа тэрэнэйнгээ сэнгые мүнгөөр абахадань болохо. Тэрээнһээ гадна, табадахи шүүбэридэ 500, 250, 100 түхэриг гэхэ мэтэ ехэ мүнгэ шүүжэ болоно. Бүхыдөө 5.086.400 түхэригэй юумэн энэ шүүбэридэ табигдаһан байна.

1972 оной эсэс болотор үшөө хоёр шүүбэри наадаха. Зургаадахи шүүбэри октябриин 13-да Краснодарта, долоодохи шүүбэри ноябриин 24-дэ Горький хотодо үнгэргэгдэхэ юм.

(ТАСС-ай корр.).

Шатар

Үшөө дахин тэнсэбэ

РЕЙКЬЯВИК, августын 21. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй арбан зургаадахи наадан 61-дэхи ябадалдаа тэнсэлгээр дүү рэбэ.

Нааданай тоо 9,5:6,5 боложо, эндэ Фишер түрүүлжэ ябана.

ЭНХИР КРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.00 — «Горн» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 19.00 — телепанорама. 19.20 — концерт. 20.00 — «Хүн ба Хуули» гэһэн телевизионно журнал. 20.50 — хүгжэмтэ амаралта. 20.55 — «Хоолос» гэһэн дамжуулга. 21.55 — «Седьмой год» гэһэн уран һайханай фильм.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭЭЗРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛЭЙ ХОРОТО МУУХАЙ ХЭРЭГҮҮД

Ехэ зоболон зүдэрэл үзэжэ байгаа Вьетнамай газар дайда американ бомбонуудай, һомонуудай, минэнүүдэй тэһэрэлгэһээ дорьбожо, доһолжо үргэлжэлһөөр. «Дэлхэйн бүмбэрсэгэй энэ райондо мүнөө болоно байһан үйлэ хэрэгүүд — бүхы хүн түрэлтэндэ тохёолдоһон уршагта ушаралнууд болоно» гэжэ США-гай конгресс дээрэ сенатор Эдвард Кеннеди мэдүүлээ. Энэ зэрлиг ябуулгын дэлисэ хэмжээе иимэ баримтанууд гэршэлнэ гэбэл, американ авиаци гутамшаг дайнай жэлнүүдтэ Индохитадай газар дээрэ 7 миллион шахуу тонно бомбонуудые хаяа, энэнь дэлхэйн хоёрдохи дайнай фронтнууд дээрэ шэдэгдэһэн бомбонуудай тоо хэмжээнһээ гурба дахин ехэ байна.

Американ сэрэгшэд Вьетнамдахи амита бүхы юумые һалгааха зорилготой хюдалгын дай хэжэ байна. Урда Вьетнамдахи сэрэгүүдээ дэмжэхын тула американ бомбардировщигуудай 10 процентнь лэ хэрэглэгдэнэ. Саада 90 процентнь юрын байра барилгануудые, граждан зониие бомбодоно гэжэ Корнеллскэ университедэй бүлэг эрдэмтэд тоолон тодорхойлоо. Американ ВВС хүн зоной дунда ехэ гэмтэл ушаруулхын тула шаригуудтай, контейнернэ бомбонуудые хэрэглэнэ. Американ империалистнуудай Вьетнамдахи хорото ябуулгануудые мүрдэхэ комиссиин мэдээнүүдэй ёһоор, һүүлэй гурба һара хахадай турша соо эндэхи даамбануудай 58 шухала участок, уһа хааһан 46 түхеэрэлгэ, 60 һургуули, медицинын 32 эмхи зургаан, 30 церковь һандаргагдаһан байна.

Пентагон дайнай хорото муухай онол аргануудые туршаха полигон болгон Вьетнамые хэрэглэжэ байнхай. Дефолиант ба гербацид гэхэ мэтэ химическэ дайнай хэрэгсэлнүүдэй Индохитадта хэдэн жэлэй турша соо хэрэглэгдэжэ байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Энээнһээ уламжалан, Урда Вьетнамай газар дайдын 15 процентнь үрэжэлгүй хооһон тала болгогдоо. Энээн тухай Пентагоной нюуса элидхэл мүнөө олондо мэдээжэ болоо. Тэрээнһээнь харахада, американ генералнууд энэ туршалгаар «сэдьхэлээ хананхай», дэлхэйн бүмбэрсэгэй ондоо районуудта, тэрэ тоодо Европо түбидэшье, хёморооной болоо һаань», иимэ дүй дүршэл хэрэглэгдэжэ болохо гэжэ тоолоно.

Тэмсэн бодогшо Вьетнамтай һаналаа нэгэдэн талархалгын хүдэлөөнэй бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр дэлгэрһэн ушар юу харуулнаб гэхэдэ, Пентагоной аюултай хорото һанаашалгые таһалдуулха гэжэ зүб хараа бодолто хүнүүдэй шиидэнхэй байһые гэршэлнэ. Холбоото Штадууд дотор, «хэрзэгы шэрүүн хараа бодол» баримталдаг байһан олохон хүнүүд һэгээ орожо, хэлсээ хэһэнэй үндэһөөр лэ Вьетнамай асуудал шиидхэхэ гансал зам США-да бии гээд ойлгожо захалаа. Ээзрхэг түримхэй ябуулга һүжэрөөхэеэ болихо, США-гай бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые Вьетнамһаа гаргаха гэһэн эрилтэ Американ конгресс дээрэ улам элеэр дуулдадаг боложо байна.

ГУТАМШАГ ЯБУУЛГЫН «ОЙ»

Хойто Ирландидахи хүхюугүй «ой» августын 15-да тэмдэглэгдээ. «Хуули ёһо ба гурим һэргээхэ» гэһэн хэбэртэйгээр Ольстерто английскэ эзэмдэлгын армиин түрүүшын отрядуудай эльгээгдэжэ эхилһэнһээ хойшо тэбхэр гурбан жэл энэ үдэр гүйсөө.

Ольстерые «номгодхохо» гурбан жэлэй турша соо эзэмдэлгын армиин сэрэгүүд гурба дахин олошоржо, мүнөө 21 мянган хүн болонхой. Британиин солдадууд хэһээхэ зорилготой ябуулгануудые хэжэ, олон зуун хүнүүдые алаһан ба шархатуулһан, хэдэн мянгые түрмэ шоронгуудта, хэһээлгын лагерьнуудта оруулһан байна. Хойто Ирландиин городуудтахи католик зоной байдаг кварталнуудые шүүрдэһэн һүүлэй добтолгодо 50 тонный танкнууд, бронемашинанууд, армиин вертолёдууд хабаадаа.

Теэд солдадуудшье, танкнуудшье, броневигүүдшье Ирландиин арадай зоригые хухалжа шадаагүй. Эндэхи асуудалые «сэрэгэй гуримаар шиидхэхэ гэбэл», Хойто Ирландидахи тулалдаанай гол шалтагаан болоһон социальна бэрхэтэй үбшэнүүдые бүри һэдэргэхэ. Солдадууд ба танкнууд католик үсөөнхидэй социальна ба экономическа тэгшэ эрхэтүй байдал усадхажа шадахагүй, эндэхи зон юрын граждан эрхэһээ хаһагданхай зандаа үлэхэ болоно.

Хэһээлгэ мүрдэлгын политикаһаа үрэ гарахагүй байһыень ойлгоод, Англиин правительство элдэб аргаар мэхэлхэ һэдэлгэ гаргана. Англиин гүрэнэй мэдэлдэ үлэхэ хүсэлтэй гү, али Ирландиин Республикада нэгэдэхэ дуратай гү гэжэ «элирүүлхэ» зорилгоор Хойто Ирландиин хүн зоной дунда «асуулта» үнгэргэгдэхэнь гээд һаяхан Лондондо соносхогдоо.

«Асуулта үнгэргэхэ» һанаашалгынь ушар удха элитэ. Энэнь бүри 51 жэлэй урда хойто провинцинуудыень Ирландиһаа таһалжа, Великобританиин мэдэлдэ оруулһан Англиин засаг баригша бүлэгүүдэй империалис дээрмэдэхы ябуулга хуулита болгохо гэһэн зорилготой. Тэрэ газар дайдын али гүрэндэ хабаатай байха тухай асуудалые бүхы Ирландиин арад зондо бэшэ, харин Англиһаа уг тарбалтай, Лондоной заабари баримталдаг протестан олонхиин ажаһуудаг хойто провинцинуудай хүн зондо шиидхүүлхэ һанаатай.

Ольстерой асуудалые зүб зүйтэйгөөр шиидхэхэ гэбэл, политическэ хэрэгээр хаагдаһан бүхы хүнүүдые дары сүлөөлхэ, мүрдэхэ хашахаяа болихо, Англиин засагаархидай онсо эрхэ түлөөлэлгэ тухай хуули болюулха, тэрэшэлэн католик ажалшадые баһамжалха доромжолхоёо болихо ёһотой. Хүдэлмэригүйдэлгэ усадхахын түлөө, тэгшэ эрхын түлөө эндэхи зүришэлдөө зүбөөр, үрэтэйгөөр заһаруулан шиидхэхын түлөө тэмсэгшэ бүхы ажалшадай — протестантнуудай ба католигуудай нэгэдэмэл фронт байгуулхые Ирландиин Коммунис парти уряална.

УШАР УДХАТАИ ХУБИЛАЛТАНУУД

Латиин Америкэдэхи багашаг гүрэн — Панама национальна бэеэ даанги байдалаа бэхижүүлхэ, американ империализмын зонхилолгоһоо ороноо сүлөөлүүлхэ замаар шухала алхам хээ. «Панамадахи шэнэ хүдэлөөнэй» — 1968 оной октябрьдахи сэрэгэй урбалтын үндэһөөр засаг гартаа абаһан генерал Омар Торрихосой программа дэмжэдэг эмхиин кандидадууд бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэнэрэй суглаанай һунгалтын үедэ һүртэ илалта туйлаһан байна. Оронойнгоо бүхы газар дайда дээрэ бүрин сүлөөтэ байдал һэргээхын түлөө, социальна хубилалтануудай программа бэелүүлхын түлөө Торрихосой правительствын тэмсэлые Панамын бүхы һунгагшад эрид шууд дэмжээ. 1903 ондо Панамада Холбоото Штадуудай баадхаһан уршагта договор болюулха ябадал — түрүүшы[...] ээлжээнэй зорилгомнай боло[...] гэжэ эндэхи правительство то[...]лоно. Дурсагдаһан договор[...] ёһоор, Америкын Холбоо[...] Штадууд Панамска канал б[...]рихын тула 1.500 дүрбэлж[...] километр талмайтай газар д[...]дыень эзэмдэһэн юм. Тингэ[...]нэй үндэһөөр, Вашингто[...] өөрынгөө политическэ, эко[...]мическа зонхилолго тус ор[...] дотор тогтоохо аргатай боло[...] байгаа. Холбоото Штадууд П[...]намска каналай зонодо хизаа[...]гүй эрхэтэй болоод, сэрэгэй ба[...]занууд ба лагерьнуудые тэ[...] эмхидхэһэн юм. США-гай а[...]миин урда зүгэй командовани[...] штаб эндэ байрлаад, Лати[...] Америкэдэхи, дэлхэйн бус[...] районуудтахи национально-о[...]лөөрэлгын хүдэлөөе дараха о[...]рядуудые бэлдэдэг болонхо[...]

Һунгагшадай мандадууд[...] хүртэһэн, бүлгэмүүдэй түлөө[...]лэгшэнэрэй суглаан ороной пр[...]зидентые, правительствын то[...]гойлогшые һунгаха, Пана[...] хуули гаргаха саг үргэлж[...] орган эмхидхэхэ болоно. М[...]баһа 1946 оной конституци[...] хубилгаха тухай түүхэтэ ши[...] хэбэри гаргаха ёһотой ба[...] Холбоото Штадуудтай бат[...]һан уршагта договор констит[...]циин гурбадахи статья до[...] мэдэрэгдэнхэй бшуу.

Панамын гадаадын хэрэг[...]дэй министр Хуан Антон[...] Тэк ороной үмэнэхи түрүүш[...] ээлжээнэй зорилгонууд тух[...] хэлэхэдээ, национальна бэ[...] дааһан байдал бодотоорнь т[...]лаха, эндэһээ сэрэгүүдээ гарг[...]хыень Холбоото Штадууд[...] баадхаха гээшэ шэнэ пра[...]тельствын гол зорилго боло[...] гэжэ тусхайлан тэмдэгл[...] «Американ империализм бү[...] панамецуудта бодото, эли бо[...] аюул тохёолдуулна» гэжэ м[...]нистр мэдүүлбэ.

Панамадахи һүүлэй үе[...] хэрэгүүд юу харуулнаб гэхэ[...] Латиин Америкын оронууд[...] арадууд национальна сүлөөр[...]гын түлөө, хубилан хүгжэх[...] түлөө тэмсэлэй замаар шу[...] дабшана.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

ВАШИНГТОН

ЭЭЗРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГЫЕНЬ БУРУУШААНА

ТАСС

ДРВ-гэй газар нютагуудые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо байһыень сенатор У. Проксмайр сенадта үгэ хэлэхэдээ буруушааба.

«Энэ багахан орондо хэдэн миллион тонно бомбо хаягдана», — гэжэ сенатор тэмдэглээ. Хэрбээ Вьетнамай Сонгми гэжэ бишыхан тосхондо США-гай армиин подразделениин үйлэдэһэн шуһата муухай хэрэгэй эрид буруушаагдаа гээшэ һаань, «хүн зоноор олон районуудта олон мянгаад тонно бомбо хаяжа, амгалан тайбан, ямаршье гэмэ зэмэгүй хэдэн мянган эхэнэрнүүд болон үхибүүдэй дунда үхэл тахал тараажа байһан «В-52» түхэлэй бомбардировщигуудай зэрлиг муухай добтолгонууд тухай юун гэжэ хэлэлтэйб?» — гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

Зүүн-Урда Азида США-гай хэжэ байһан дайе американ олониитэ буруушаана гээд У. Проксмайр заагаа. Индохитадай арадуудта эсэргүүгээр хэһэн дайгаа Холбоото Штадуудай дары болюулжа, бүхы сэрэгүүдээ эндэһээ гаргахыень американ арад эрилтэ табина.

НЬЮ-ЙОРК

АНХАРАЛАА ТАБИНАГҮЙ

ТАСС

Предприятинуудта ажалладаг хүдэлмэришэдэй аюулгүйе хангахын тула американ засагаархидай ямаршье хэмжээ абадаггүй байһыень США-гай профсоюзууд буруушаана.

Промышленностьда аюулгүйн техникэ сахиха тухай асуудалые штадуудай захиргаанай мэдэлдэ дамжуулан үгэхые федеральна засагаархид шиидхээ гэжэ США-гай ажалай министрэй туһалагша мэдүүлээ. Американ конгрессэй 1970 ондо баталан абаһан үйлэдбэридэ ажалай аюулгүйе хамгаалха тухай хуулиин дүримүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хүсэлэнгүй байһанаа Вашингтон гэршэлбэ гэжэ профсоюзай «Ю. Э. Ньюс» гэжэ журнал, засагаархидай энэ шиидхэбэрие эрид буруушаан бэшэнэ.

Аюулгүйн техникэ сахиха эгээлэй эрилтэнүүд ороной предприятинуудта эбдэгдэжэ байһаар гээд журнал тэмдэглэнэ. 1970 ондо абтаһан хуулиин ёһоор, предприятинуудай эзэдэй эдэ дүримүүдые ямараар дүүргэжэ байһыень засагаархид шэнжэлэн шалгаха зэргэтэй. Теэд энэ талаар юуншье хэгдэнэгүй.

Ажал хүдэлмэрие сахиха асуудалнуудта хайша хэрэгээр хандадаг штадуудай засагаархидта энээнэй даалгагдаа гээшэ һаань, хүдэлмэришэдэй найдаха юумэн үгы гээд статья дотор тэмдэглэгдэнэ. 25-һаа дээшэ бэшэ хүдэлмэришэдтэй предприятинуудта аюулгүйн техникэ сахиһанай үлүү гэһэн хуулиин проект баталһан американ конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын шиидхэбэридэ журнал дураа гутажа байһанаа мэдүүлнэ. 15-һаа дээшэ бэшэ хүдэлмэришэдтэй предприятинууд тушаа нимэрхүү хуулиин проектые сенат мүн лэ баталаа. Энээнһээ уламжалан, жэжэ предприятинуудта ажалладаг 20 миллион хүдэлмэришэнэй хуби заяан хэнэйшье анхаралда абтангүй үлэбэ бшуу.

ИНДИИН ниислэл — Дели хото. Радж-Патх түбэй магистраль. Эндэ баяр ёһололой парад, жагсаалнууд болодог.

ТАСС-ай фотохронико.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ДЕЛИ. (ТАСС). Бүлгэмэй президент, СССР-эй хүндэ индустриин предприятинуудые барилгын министр Н. В. Голдин түрүүтэй совет-энэдхэг соёлой харилсаануудай бүлгэмэй делегаци Эхэ орондоо ошохоёо августын 19-дэ Делиһээ мордоо. Индиин бэеэ дааһан байдалтай болоһоор 25 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадалсаһан делегациие соёлой харилсаа холбоое хүгжөөхэ энэдхэг-совет бүлгэмэй эдэбхитэд, Делиин олониитын түлөөлэгшэд ниислэлэй «Палам» гэжэ аэропортдо үдэшэбэ.

ПАРИЖ. (ТАСС). «Георгий Димитров — манай үеын революционер» гэһэн гаршагтай ном Парижай түрүү үзэлтэй «Эдисьон сосиаль» гэжэ хэблэлдэ гараба. Француз журналист Жан Меро тэрэнэй автор юм. Г. Димитров хадаа үнэн сэхэ ленинец, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй, коммунис хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, фашизмда эсэргүү дүлэтэ тэмсэлшэ болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

«Георгий Димитров — манай үеын революционер» гэһэн номые Франциин олон арбаад мянган коммунистнууд, залуушуул һонирхон уншаха байха гэжэ «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ. «Димитровые мэдэхэ гээшэ байгуулжа, илажа һураха гэһэн удхатай», — гээд газетэ бэшэнэ.

ДЕЛИ. (ТАСС). Тарапуртахи атомна электростанциин түрүүшын ээлжээн Махараштра, Гуджерат штадуудай предприятинуудта электрын элшэ хүсэ үгэжэ захалба. Электростанциин түрүүшын ээлжээн болзорһоо һураггүй урид ашаглалгада оруулагдаа.

БАГДАД. (ТАСС.) Ирак арадтай һаналаа нэгэдэгшэдэй уласхоорондын конференци эндэ боложо дүүрэбэ. 50 гаран ороной национальна эмхиин түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байна. Баруунай капиталис оронуудай нефтиин монополинуудтай ирак арадай тэмсэл хэхэдэнь түрүү хүсэнүүд тэдээндэ туһалха байһан тухайгаа мэдүүлбэд. Политическэ декларации, ажал ябуулгынь программа конференци дээрэ һайшаагдаа.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Камбоджодо американ сэрэгүүдэй хамааралсалгые болюулха тухай эрилтэ сенадта демократическа олонхиие зонхилогшо М. Мэнсфильд табиһан байна.

Вьетнамда, Лаосто адли, Камбоджодо Холбоото Штадууд «гаража шадахаар бэшээр шабарта һуугаа» гэжэ Мэнсфильд конгрессто үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. «Сэрэгэй туһа хүргэхэ гэһэн программаар, «В-52» түхэлэй бомбардировщигуудай добтолгоор Камбоджын хото городуудые, һуурин тосхонуудые үнэһэн тоборог болгожо, эндэхи улад зониие хашажа зугадуулһан байнабди», — гэжэ тэрэ хэлээ.

ТОКИО. (ТАСС). Хэдэхэн хоногоор Япондо аяншалан ерэһэн национальна аюулгүйе сахиха талаар США-гай президентын туһалагша Г. Киссинджертэй Японой премьер-министр К. Танака уулзажа хөөрэлдэбэ. Япон-американ харилсаанууд, тэрэ тоодо хоёр ороной хоорондын худалдаа наймаанай, экономическа харилсаа холбооной асуудалнууд уулзалгын үедэ хэлсэгдэһэн байна.

Августын 31 — сентябриин 1-дэ Гавайска аралнуудта Японой премьер-министр К. Танака, США-гай президент Р. Никсон гэгшэдэй уулзалга хэхые бэлдэжэ байһантайнь дашарамдуулан, Г. Киссинджер Япондо аяншалан ерээ гэжэ нютагай хэблэл тэмдэглэнэ.

ТОКИО. (ТАСС). Научна шэнжэлгэнүүдые хэхэ зорилготойгоор Газарые тойрон дабшаха хэмэл одон августын 19-дэ Япондо табигдаба. «4С» түхэлэй 4 шататай ракетээр замбуулинай аппарат замдаа гаргагдаа. Кагосима префектурын Утиноурадахи замбуулинай түбһөө тэрэ табигдаһан байна. Энэ түб Токиогой университедэй дэргэдэхи замбуулиниие шэнжэлэлгын институтда хабаатай.

ЛОНДОН. (ТАСС). Англиин «Вьетнамда медицинскэ туһа ламжа үзүүлхэ комитет» гэжэ ниитын эмхи 200 мянган фунт стерлинг суглуулжа, тэмсэжэ байгаа вьетнам арадай жасада оруулба.

ТОКИО. (ТАСС). Американ «Аспро» гэжэ уһан доогуур ябадаг онгосо августын 17-һоо хойшо эндэ байһанаа августын 19-дэ Японой Сасэбэ портһоо холодобо. Индохитадта США-гай хэжэ байгаа ээзрхэг түримхэй ябуулгада шухала үүргэ дүүргэдэг американ 7-дохи флодой бааза болгон, Пентагон Сасэбо портые хэрэглэдэг юм.

ЛОНДОН. (ТАСС). Англиин барилгашадай буһалгаан улам үргэдэнэ. Салин хүлһыень дээшэлүүлхын тула 125 мянган хүдэлмэришэд буһалгаа хэнэ.

БЕРЛИН

БЕЛФАСТДА ХҮЛГӨӨТЭЙ

ТАСС

Белфаст, Лондондерри хотонуудтахи католическа районуудые Англиин армиин эзэмдэлгэ амгалан байдал хангаа бэшэ, харин улам хүлгөөтэй, хёмороотой болгоһон байна. Англиин танкнууд тус районуудта хэгдэһэн баррикадануудые эбдээ. Тингэжэ демократическа эрхэтэй болохые эрилтэ табиһан хүн зоной тэмсэлые дараха гэһэн һэдэлгэ гаргаһан байна.

Байгша оной июнь һараһаа хойшо граждан эрхынгээ түлөө тэмсэһэн 60 гаран хүниие хархис хүсэнүүд алаһан байха юм. «Гэршэнэр үгы» гэһэн шалтагаанаар Ольстерой полици эдэ харата ябуулгануудые элирүүлхын тула мүрдэлгэшье хэнэгүй.

Англиин хэдэн мянган солдадай Ольстерой ниислэл хотодо байһан дээрэһээ эндэ хёмороотой, хүлгөөтэй.

НЬЮ-ЙОРК

Хархис хуулиие буруушаана

ТАСС

Хүдөө ажахын ажалша[...] профсоюзууд болон нэгэд[...]дэнь, хориһон шэнэ хуули[...] штадай хуули гаргалгын с[...]лаанай баталан абаһыень [...]руушаажа, Аризон штадай [...]дөө ажахын ажалшад ша[...] тэмсэл эхилбэ. Энэ хархис [...]лиин хүсэндөө ороһонойнь һ[...]лээр олоной хабаадалгатай [...]монстраци штадай Финикс [...]тодо болоо. Хүдөө ажа[...] ажалшадай нэгэдэмэл профсо[...]зые хүтэлбэрилэгшэ Сесар [...]вес тэрэниие эмхидхэһэн бай[...]

ХРОНИКО

«Ондоо ажалда ороxo бол[...]тойнь дашарамдуулан, [...] В. И. Дубровскиие Бур[...] АССР-эй Министрнүүдэй Со[...] Түрүүлэгшын нэгэдэхи орло[...] уялгаһаа сүлөөлхэ гэжэ Бур[...] АССР-эй Верховно Совед[...]зидиум тогтообо.

ХРОНИКО

Буряадай АССР-эй Верх[...] Советэй Президиум 1972 [...] августын 17-до абаһан «Указ[...] зарим аймагуудай захирга[...] харьяата хубаарилалгада [...]лалтануудые хээ:

Бэшүүр тосхонтой н[...] ниилэшэһэн дээрэһээ Бэш[...] хүдөөгэй Советэй Хууша[...]шүүр, Безбожник гэжэ һ[...]нууд бүридхэлһөө гаргагдаа.

Бэшүүрэй аймагтахи Бэш[...] хүдөөгэй Советые хубаарилһ[...] уламжалан, Кировскэ се[...]вет байгуулагдаа. Бэшүүр [...] хоной зарим хубинь (Бэшүү[...]лой баруун бэедэхи талань) [...]нэй бүридэлдэ ороно;

Захааминай аймагай [...] Хужартын сельсовет та[...]даа, тэрээнһээ уламжалан, [...]до Хужарта, Ивановка тосх[...] тус аймагай Закаменскын гор[...]дэй захиргаанай мэдэлдэ да[...]лан оруулагдаа;

Хойто Байгалай айма[...] Верхнезаимска сельсовет [...] дээрэ шэнэ һуурин [...] хэлдэ абтаба. Тэрээндэ «Анг[...]ка» гэжэ нэрэ үгтөө.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Хайрата хүбүүн, аха [...] хани нүхэр **Цыбиков Толя Цыде[...]** гэнтын аюулһаа наһа [...]ба гэжэ түрэлхидынь мэ[...]нэ.

Хүдөөлүүлгэ августын 2[...] Партизанская 7 номертой [...] һээнь үдэрэй 3 сагта гар[...]ха.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-[...] приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора [...] 82-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-[...] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-[...] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности [...] строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-[...] культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, [...]формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машин[...] бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-02433. Заказ № 134[...]